

184

P E T T E R M . S Ø R L L E

DAGBOK

HVALFANGST 1900 -

064400180

20/8 1930 Renskrævet. Hvalfangst!

Peter Løkke

184

Sigget 2 Det er et digt som ^{mulegens} ^{skattem} ^{for}
Året 1900 på værparten, kørte jeg, som ung gutt
hjem til Landefjord fra en tur jorden rundt
med seilskibet "Turist". Vi havde besøgt Syd-
Afrika under Boerkrigen og Fidji ^{øst} med
Australia. Disse jødens vakreste øer der
begnet av blomstreflor som Edens have
hvor mennene ikke hadde annen drikke
enn deres "Kava-kava", hvor konerne ikke
kjendte annen kledning enn fikubladet,
og hvor apene i minuter leke krumlet sig i
Bukappene. Ved disse øer inntok vi en
copralast (nøttemarr), og seilte så med
Azorene for ordre, til Liverpool, hvorfra
vi miste hjem -

Det er morsomt å komme hjem fra sin
første tur til sjøs, treffe kammeratene fra
skolebenken igjen, fortelle om allt det
underlige en har sett og oplevet, sette
sjöben i byens gater og speytte langt.
Vår by lå i aske efter den store brand
som hadde herjet den, dog begynte den
^{nu} ~~nu~~ som en fugl Finiks å ryste på
fjærene og reise sig igjen. - Men det
var jo ikke det jeg skulde fortelle om,
men om hval, hvalfangere og hvalfangst.
Hvalfangstbestyrer Arvid Tølle, på
hvis initiativ Luderøy hvalfangstasjon
på Farøyene blev bygget, hadde efter mange
års pratesis som skytter på selfangst, som
fjurr og skytter på bollenosefangst og mudi
de nærmest foregående år som hvalskytter
på Island og Farøyene, merket sig over
Luderøy, den sydvestligste av Farøyggruppen,

som en idell plass for en hvalfangststasjon. Han reiste derfor høsten 1900 op til Luderøy, hvor han fikk mange færeyinger, med handelsfirmact P. Morkensen i spissen, økonomisk interessert i sitt fortagende.

Efter sin hjemkomst kjøpte han hvalbåten „Thukla“ med landstasjonen på Finnmarken for overflytting til Færoyene, og overrettsakfører P. Boyen, Sandefjord, blev ^{per Jøllens opfordring} selskaps disponert. -

7de februar 1901 gikk Lølle fra Sandefjord til Finnmarken med sin ekspedisjon, lod ~~se~~ landstasjonen ^{rive} ned, fangst på samme tid 8 hval, lastet stasjonen ombord i et transportskib og avgikk til Færoyene, hvor han straks gikk igang med opsetning i Vågsfjorden på Luderøy.

Hans kolleger, der merkkelig nok alle hadde sine fangststasjoner så langt nord på øene som det var muligt å få plass der, frarådet ham å legge stasjonen på Luderøy. Det var for langt syd, o. s. v. Men han bygget sin stasjon på den ø han hadde utsett som best, hvilket sinne bekræftet sig, idet det blev Luderøystasjonen der gjennemgående hadde den største fangst på dette felt frem gjennem årene, og den kunde også fortsætte driften efter at dens nordlige konkurrenter måtte innstille. Bestyreren hadde den første tid hendene fulle, ikke bare med fangsten og det ordinære arbejde. Men en meget farlig fiende var det billige, danske brennvin, som tværker fangst-

folkene ombord eller arbeidene iland, der bestod av folk i alle aldre, og hvorav flere ikke var mors beste barn, kunde stå sig for. Efter arbeids tid var det derfor til å begynne med megen drikking, gjenn med efterfølgende stagsmål og uroligheter til langt på natt, hvilket resulterte i tunge hoder, brådmø panner og utlyst til arbeide dagen derpå. En aften ved 9-tiden kom vi slpende inn fjorden med tval, og bestyreren hadde vært med oss ute. Som vi nærmet oss stasjonen så vi at der foregikk noe underlig noe innen på flenseplanen. "Det er færøysk dans," sa en "Ja, er det dans, så må den være my," sa en annen, "Jeg synes mest det ligner stagsmål, jeg," sa han. Det var også riktig! Nu da vi la til byggen så vi det tydelig. Men for et stagsmål! En 10-12 mann var midt på flenseplanen i en mildtlig batalje. De danset i en klump, hvorav den stakk op her og knyttede neven der. Bestyreren, der var en overordenlig amild mann, men siltige bestemt og en meget håndfast kar, kunde når det gjaldt, ta et krafttak som få. Han var allerede i lange skritt innover byggen på vei til stedet, hvor han straks gav sig ikast med å skille dem ad. Vi, tvalbåtens besetning, glente rent å legge fra oss tvalen over det vi så. Et par av flokken trillet flere farne nedover flenseplanen, to andre havnet i bekken hvor det kilde vann straks kjølt dem borte.

blod. „Jeg er glad jeg ikke er med der,“
sa en av matrosene. Bestyreren kjenner
visst ikke hjelp, „sa den annen.“ Ikke
om det var mange fler, „sa den første,
der forøvrig selv nok husket den aften for
ikke lenge siden, da han var kommet
til å ta sig en tur over forsten, og plutselig
fölte slikt overmål av krefter, at han
oppe på dekket vilde binne an med
alle mann på en gang. Men som så,
av bestyreren ganske rolig blev tatt på
armene, båret ned i lugaren og lagt i
sin kôie med bestemt ordre om, at hvis
han entret kôiekanten for igjen å gjøre
kvalm, ville han for annen gang bli
lagt tilkôis, men da var bestyreren sikket
på at han ikke vilde kenne entre
kôiekanten mer, hadde han sagt. Denne
ordre fulgte matrosen, og nu så han her
syn for saken, og at han den gang hadde
valgt den bedre del. Vi så nu at det
lyssont i flokken, idet de der blev slengt
vekk, så snart de fikk satt ben under
sig, straks så at komme sig op til sine
barakker. Nu var det bare to anleggs-
arbeidere igjen. Det var stridbare karer,
som ikke hadde lyst til å forlate
kampplassen som de övrige kjemper
hadde gjort, men da de først enkeltvis,
og så begge på en gang, ikke særlig
blidt, blev lagt ned på flenseplanens
planker så det sa klask, da rullet den
ene sig vekk og sprang alt han hadde
bert opover mot barakkerne. Kommet et

sløykte op, vendte han sig og ropte på Kalle, men Kalle der imidlertid ^{allige} hadde fått sig en siste ^{runde} omgang, var nu blitt så blid og snell som bare en slik kar kan være. Han lovt me at han aldri skulle smake det, forbaskede barmvindet mer, hvorefter han fikk gå. Bestyreren så sig om på planen; fandt og kastet et par halvfulle flasker i fjorden, ropte til os at vi skulde være klar til å gå til jøs kl. 12, og gikk så opover mot sin bolig, hvor vi en stund efter så ham, sittende på krappen, nyttende sin aften cigar i den færøyske sommerkvelds stillhet.

Sommerefter fangedes der med to fangstbåter fra stasjonen, idet der i vinterens løp ^{ved Tromsø} i Landefjord blev bygget en kvallbåt, der fikk navnet „Laidurö“ efter øen. Færøyingene er et fudelig folkefurd. De nedstammer dog fra de gamle norske vikingeslekter og kan fremvise stamtavler, der går helt tilbake til slekter som den Heimenske og Lador - ^(Bentke) slekten, ja helt fra Götuskyggjane og Grim ^{stok} Kamban, ca. år 850, regner de sin slekt. De er stolte derav, men det har de også grunn til, for hvor flyter blodet blåere og hvor er adler edlere enn i denne gren av den norske stamme, der kan regne sine aner tilbake til de eldgamle stormannsslekter, der på Harald Hårfages tid utvandret fra Norge og bosatte sig på Færøylene og Island. ^{dyrind} Dog ser man nu sjelden noe til vikingebloodet, det skulde da være i grindefangsten, en liter kvall-

art der i mindre og større flokker av og
 til søker inn til öene. Da blir der liv! Er
 det fiskerbåter der først opdager grindeflok-
 ken, kapper de sin antertang, og med tvöen
 på mastetoppen for å tilkalle andre båter
 søker de av all makt, ved å ro utenom flokken,
 at drive den mot land og nærmeste fjord.
 Så snart dette opdages fra land, sættes
 bålene rundt på fjelltoppene, og færingene
 griper nu, som nordmennene i gamle dager,
 „da bannur lysti og budstikken löp," sine
 blanke våben og farer nærmeste vei til
 fjøren stedet. Ja, det hendte sogar en søndags-
 formiddag da der blev ropt „Grind!" inn av
 kirkedøren, at prestur slog sin bok sammen
 og i fuldt løp, med samarien på, i spis sin
 for kirkefolket sprang ned til fjorden, hvor
 de alle ivrig deltok i fangsten, prestur
 ikke mindst. En mann faldt i vannet
 mellem hval og båter, idet de på det ivrigste
 drepte og jaget hvalene op på stranden ved
 lansestik. Han var så uheldig eller heldig
 å komme flytende op igjen med enden
 først. Straks var det en der tok den for
 hodet på en grindhval, og reudte sin
 blodige lanser inn i mannens buke
 bakdel, hvoufter den stakkars fyr blev
 trukket op. „Så ivrige er færingene i grind-
 fangsten! Når så all hval er drept og
 halit op på stranden, blir den partur og
 opdelt så enhver på stedet får den lod der
 tilkommer hann. Også de der av en eller
 annen grunn ikke er med i selve fangsten,
 får sin del. Således kommer en grindefangst

*) Våbener holdes stadig klare for dette bruk.

hule øen til gode. Om aftenen efter en vellykket fangst står glæden høit i sky, og dansen går i byens eller stedets dansehus, mens Grindevisen synges så det høres lang vei. A se færøyingene under dans er ganske morsomt. De dannet en ring så stor som rummet tillater, arrangeret kvind og mand. Så begynder sangen, ledet af en eller et par gode forsangere, og ringen er med det i gang, dansende rundt i store kretser. Med folkjærlighed synges de gamle norske kjemperiser. Ja, også Grindevisen da, ikke a faglomme! At det både er rytme og takt i dansen, får nok den føle, der er med i ringen for første gang og ikke holder taktten. Han skal ha godt ben for å holde ut en gang rundt gylvet.

* Der blev sommeren 1903 av kvalbåten "Luderø" fangst et meget stort eksemplar av en rettval eller "nordkaper", som den også kalles. Denne kvalart var utyret sjelden på dette felt og også meget verdifull, idet dens bårder alene solgtes for kr 18,000. Det var derfor en hel begivenhet å få en slik kval. Vi kom inn med den tidlig en søndag morgen. Der blev glede på stasjonen, og da der ikke var noe fangstvar den dag, blev det bestemt at vi skulde gå til Trangsvåg, Luderøys hovedstad, efter aksjonens der nok mer enn gjerne ville se det sjeldne dyr. Vi kom tilbake med båten full av skulystne damer og herrer, der stråket begav sig fra bryggen bort til flenseplansen hvor

det merkelige dyr lå opstrøket lytte og
 rund og hvert øieblik så ut som det skulde
 sprekke. Der hadde også innfermet sig mange
 skuelystne fra småsteder i samme fjord som
 stasjonen lå. Hvalen blev betragtet og beundret
 fra alle sider, og så kom det store øieblik
 da man skulde se hvor lyttet spillet var,
 og på bestyrerens ordre gikk en av flenseren
 bort til hvalens ^{buk} maveside med sin kniv.
 Tilstuene, hvoriblandt en stor tykt kjøpmann
 etsteds fra Vågsfjorden der gjerne vilde se
 særlig godt, og derfor stillet sig rett foran
 flenseren og med nesen næsten bort i kniven
 for å være den første til å smutte av om
 spekkets tykkelse til de øvrige, ~~stod i~~
 en halvkrets rundt den. At flenseren
 hadde en riv bak øret, hvilket man dog ikke
 skulde tro, men nok er det, han hadde
 ikke før berørt hvalens bukside med sin
 kniv, før hvalen eksploderte med et
 smull så tårnne og tårnnevis av havfordøiet
 rødt manimholdt sprøitet ut og faldt som
 rødt regn over herrens lyse dress og dammens
 hvite sommurkjoler, der øieblikkelig farnedes
 rødsplettele. At beskrive ansiktsuttrykkene
 er vel neppe nogen givet. Et forferdende
 utrop hørtes først, men for dog straks å gå
 over i en latter så ekte og tydelig at hver
 isar ikke visste hvor ^{en} man skulde gjøre
 av sig, og grunnen var Vågskjølmannen!
 Den stakkars mann hadde blitt stått over-
 ende av lufttrykket da hvalen sprakk, så
 han nu satt på flenseplaten, og her hadde
 han blitt alldels begravet i tårnne og
 *) havfordøiet reke.

manimhold, så man bare så hans skrik-
 slagne ansigt og en svakt vinkende rød
 hånd over krillmøjen. Dette syn kunde
 ingen stå sig for, og alt drøkenet i latter.
 Flenseren ikke til, skar ham løs av barmene,
 fikke riist ham op, og da han som en
 vandrende stinkbombe fra hvis vi alle
 flyktet, vaklet nedover flensiplanen til
 sin ^{små} båt, var det et så kostelig syn at folk to
^{de} ^{maatte} ^{stotte} hverandre for ikke å falle overende.
 Men det var mange der hadde
 fått det røde krillregn over sig, og bestyr-
 ren og hans frue måtte lære ut alt
 hvad tuset iet av klar, og få var ikke
 de dresser og kjoler der med første ruti-
 båt forlot øen på vei til Kjøbenhavns
 rensere. —

Hvalfangst i gamle dage og nu.
 Vi har alle hørt eller lest skildringer
 fra den eldre hvalfangst op gjennom
 tidene, og da særlig om hollendere, engelsk-
 menn, amerikanere og franskmenns fangst
 av rettval og spermin, begge disse arter der
 er flytende efter å være drept, og derfor efter
 døden lar sig håndtere lettere enn fin-
 hvalgruppens syntende hvaler. De nevnte
 nasjoners fangstmåte av rettvalene var,
 på grunn av datidens primitive fangst-
 redskaper, meget stibattis og farfull.
 Hvalene blev nemlig angrepet fra små
 rotåter, særlig med håndbarymer, og
 dreptes stukket atjel med lanser, en
 metode som nu er avskaffet, men som

bruktis helt op i våre dage efter at harpun-
karonen var i anvendelse på våre nordlige
fangstfelter og i fangst på finnhvalene.
Av disse to arter var nok spormen den der
var den seigeste å få drept, efter at den var
håndharpunert. Den kan nemlig være hvori-
gyrrig, og det ser ut som den også kan være
lumsk. Eller kanskje det er berøgning, for når
den ligger fast i harpunlinen kan den,
efter å ha slått kraftig om sig, plutselig
ligge ganske, livende stille, så det ser ut
som den kunde være død. Så med ett, i
brøkdelen av et sekund, kan den med halen
slå et eller flere lynraspe slag, som intet
og ingen engang ville rekke å tenke på å
hemme klar av, og heller ingen livende
durfa, hvis nogen skulle være så ukuldig
å befinne sig innfor dens slagvidde. Efter
dette, og av beskrivelsen, min dog must fia vår
egen fangst av disse to arter og da særlig
kastelotten, kan vi forstå hvilken farefull
jakt de gamle dagis hvalfangere drev, —
og hvilket strev de hadde med å få lanset*
dette seiglivete og motstandsdyktige dyr
fra sine små båter og med sine primitive
våben, og derfor uten tvil i større grad enn
nu gav sitt liv under fangsten. Men i
hinn dage da fangsten av Grønlands- og
Nordkaperhvalen (rettval), drevs på det tvivle
i Nordishavet og da iser i og rundt fannom
ved Spidsbergen, regnetes nok ikke et menneske
liv for stort mer enn en spekkete. Vi må
også huske på at den daværende fangst
drevs på samme sted og av flere nasjoner
Støkket igjekk med spyd.

samtidig, og det kom da uavgjort til rivninger om førstretten, idet der i lang tid regelmæssigt huert er for fangsten, utkjempes store eller mindre blodige bataljer mellem de forskjellige nasjoners fangstskibe. Det var dog ~~især~~ mellem engelskmenne og hollendere at kampene stod, og det endte som regel med, at de omtrent annenhvert år jaget hinannen hjem og ødelæ fangsten for hinandre. I vår tid er vi heldigvis langt bedre stillet, idet vi er alene om å skyte hval på alle verdenshav, og således ikke som i gamle dage bitrøen å stå for vi begynner fangsten. Riktignok hender det emme at båtene uforkjyldt kan komme op i hinannens jag, men da misforståelse kan forklares på stedet og i samme sporg, så rettes det gjerne kammeratelig. Dog har vi hørt at en havgun av den gamle kaff er annen båts skroten, men det er visst lenge, lenge siden. Nu praktiseres skytternes usteren lov på feltene, og så lenge den respekteres er der ingen fare. ^(xx)

Disse to hittil nevnte hvalarter, der på den tid fangedes omtrent på samme måte, tilhører merkkelig nok hver sin sterkt adskilte gruppe, idet den ene, kaskelothvalen, tilhører ~~hvalgruppen~~ **Årnvalen** og er den største av disse, mens røthvalen tilhører bårdhvalene. Om denne hvalart mener enkelte ^{forskere} ~~stadse~~, men visstnok efter meget mangelfull undersøkelse, at der eksisterer mange arter, og denne hval har derfor visstnok misvisende fått en hel del navn, allt efter det sted den viser sig på? Va fangst-

menn der har jaget og skutt Nordkaperen
 (rettval) oppe i Nordishavet og rettval i
 Sydishavet kan når vi undtar Grönlandsvalen
 amerikanernes „Båhead“ der skiller sig ut fra
 den almindelige rettval ved sitt kjempeparti
 og sin størrelse, ikke se nogen forskjell på
 disse kval enten vi steyter dem oppe i Nord-
 ishavet ved Patagoniens kyster eller inde
 blandt Sydishavets isfjelle. Kroppens form
 er den samme, farven kan muligens variere
 litt, men det gjør den også hos alle andre
 kvalsorter, f. eks blåvalen, hvis farve varierer
 fra lys- til mørkeblå. Barden er den samme,
 bløt er den samme og deres måte å være
 på under jakten er den samme, og vi kan
 vel derfor med sikkerhet gå ut fra at kval,
 der er så lite tvrandre at der ikke med det
 blotte øie kan sees nogen forskjell, ganske
 rolig, enten den heter Nordkaper, Japansk,
 Australiansk eller Grönlandsk rettval, når
 den møttes vil gå hen og parre sig givende
 en god dag i alle ~~de~~ opstillede teorier. —

Vi hører nok om fremmed kvalfangst,
 men i virkeligheten eksisterer der ingen så-
 dan fangst. Den er norsk og drives i praksis
 kun av nordmenn. Vel eksisterer der flere
 fremmede kvalfangerselskaper med helt fremmed
 kapital, men de menn der driver fangsten
 er nordmenn, og her er eksempler derpå. De
 kan treffe kvalbåter lengst oppe i Nordishavet,
 i Beringshavet, langs Japans kyster og langt
 syd i Antarktis, rundt Sydpolkontinentet og
 ellers treffer de dem på alle verdenshavet.
 De kan! når du rinner dig dem! heise både

engelsk, amerikansk, japansk, spansk, kileansk, eller annet fjermed flagg, men når du løper op på siden og prøver dem, får du svar på norsk, hvis du benytter dig av dette sprog. Likelidende, hvis du gjør et besøk iland på fangststasjonen eller ombord i det flytende kokeri, så treffer du også ~~en~~ av Norges sønner.

De almindelige hvalarter ^{der} ~~der~~ kommer inn under nordnorrønnes fangstmetoder er blåhvalen, fimmhvalen, knöthvalen, kaskelotten og rettwhalen, men av disse har de tre førstnevnte, alle tilhørende fimmhvalgruppen, ydet og yder den allt overveiende del av de hjembragte oljemengder. De gamle dages hvalfangere konsentrerte således kun sin fangst om kaskelott og rettwhal, sistnevnte i den tempererte og kalde sone, kaskelotten i den tempererte og varme sone. Begge disse arter der er flytende efter å være drept og derfor lettere enn fimmhvalgruppens synkende hval, som ikke har kunnet fanges med fortidens fangstredskap, og som vi derfor med sikkerhet kan gå ut fra ikke er drept noe fangst av fra tidens morgen og inntil nordnorrønnes ved sin banbyttre Svend Foyn, i 1870-80 årene, med små dertil byggede dampfangstbåter, armert med harpunkenoner, larte å skyte, drepe og ikke minst trive disse lunge dyr, efter at de var sunket, op til havoverflaten ved hjelp av maskiner, dampvinkel og gummistopper, der senere avløstes av stålffjrestopper (akkumulatorstopper) som ennå brukes, og ved hvis hjelp den største blåhval kan trives op til havoverflaten selv om den har hele livsløpet på

12
4
18
18
tamp, d. v. s. henger ca. 1000 meter nede i
dyppet for hvalbåtens tang og har hule det
store vanntrykk på sig.

Kasketotten.

Kasketotten eller spermen som den også kalles,
er den største av alle tannhvaler, og rasens
hammer kan gå op i en lengde av omkring 60
fot, men da de er uforholdsmessig tykke og
klumpete, virker de meget større. Å se en
slik gammel hainsperm i vannet er et intressant
syn, for jo eldre den er, jo mere klumpete
og knutefull er dens kropp og minner oss
nærmest om en svær knudet skestotte. Den
har således langt fra finnhvalens elegante
legemsbygning. Spermen virker ublyse
kraftig, og det er den også, for vi har med
11 miles fangstbåter jaget slike kasser i flere
timer for full fart for skudd, uten å merke
at de blev tette, så man forstår at der i
dette dyr finnes svære krefter når det kan
tvinge sin ~~uforholdsmessige~~^{klumpete} kropp i så lang
tid og lengre med uvinnet fart gjennom
vannet. Spermens rygg er gråsort med
overgang til litt lysere farge under buken.
Den er vanskelig å opdage på grunn av
sitt lange undervannsophold (på op til en
time), og er for oss hvalfangere lite kjennelig
på noe større avstand, da også dens blåst
er forholdsvis lavt, vel halvparten av et blå-
hvalblåst, men til gjengjeld sender den dette
op og forover i sterk retning, og adskiller sig
ved det og ~~antallet~~ av sine blåst fra all
annen hval. Dens blåskull har nemlig
en underlig plass, idet dette av en eller

ammen grunn er plassert på siden av hodet
 i den øverste pannerunding, og det forklarer
 den skjæve blåsretning. De kan optre
 både enkeltvis og i mindre og større flokker
 på op til flere hundrede dyr i følge. I
 slike store flokker er der en masse små-
 sperm og bare enkelte store, de av søker havens
 banker og landens opadgående grunnkant
 efter sin yndlingsrett, blekkesperiten, der er
 dens vesentlige føde, og de er derfor av naturen
 utstyrt således både hvad træff og ånde-
 ridskap angår, at de lettere kan motstå
 varms tryk på større dybder enn all
 annen hval. Den kan gjøre op til 40-50
 blåst, det vil si likeså mange ut og inn-
 åndinger hvormed dens svære lunger fylles,
 og de er dermed klar til et undervannsopthold
 på over en time. Den eneste hvalart der
 kan holde sig lenger under varmt er
 bottnosser, også hannhval, og fanges ofte
 i Nordishavet. Denne lille hval blir jagtatt
 å holde sig under varmt i 8-10 timer, idet
 den lett avskudt kunde stå og trøe ned,
 med linen på tang i svært tidrum, og når
 den så endelig kom op, var den like spill
 levende. Spermien holder sig mest i den varme
 og tempererte sone, dog gir den også gjisteroller
 i den kolde sone både i nord og syd, men
 det ser ut som det hovedsakelig er hannspermien
 der gjør disse kolde avstikker, og da gjerne få
 ifølge, dog har vi så langt syd som på 54° nord
 South Georgia, truffet og skutt flokker på op til
 20-30 hval. Merkelig nok søker spermhvalen
 også her regelmessig inn på bankerne mot

land ved ny-og fullmåne, og muligens står dette da i forbindelse med strommen og dens innflytelse på blettsprutens vandringer. Om denne hvalart mener enkelte at den ikke hører så godt som annen hval. Mulig, men det ser også ut til at den ikke bekymrer sig om hvad og hvem der kommer i dens nærhet, og jeg tror også at der skal meget til for å skremme den, idet den sikkert er sig sine krefter overbevisst og vel også stoler på de våben den har fremfor finnhvalen, sitt tykke hårde spikkelag og sine 2 tannretter, med hvilke den går angrepsvis tilverks på så store dyr som havens største kjempesplettsprute. Ja, ligger en spinn fast i linen for hvalbåtens bang, så er ikke dens kammerat ^{ikke} redd for å gå tilbake og med et støn eller mindre dult i båten undersøke hvad det er for noget der har vovet å stoppe dem.

Det hele forløp av en slik kamp mellom en spermhval og en kjempesplettsprute har vel ingen sett eller får se, men den del av kampen der har foregått oppe i havflaten er iaktatt ganske nøy, og av de merker vi ser på de skutte spermatters hode kan vi slutte oss til resten.

Kampen.

De var begge kjemper av sitt slags, og begge var de ute i samme erind, på rov efter føde! Kjempeblettspruten hadde vovt sig temmelig høit op idag. Den så allerede det lysnet i de øvre vannlag og dunkte så smått på å begi sig nedover igjen.

Den store hansen hadde, med en del tømmer, nettop kommet inn mot bankene efter å ha vært flere dage på å krysse over et stort hav med svare dybder og lite eller ingen føde. At den nu var på opadgående grunn, hadde den nettop sett bevis

på da den for litt siden var oppen og pustet
 (blåste), for da hadde den gått gjennom
 mengder av torsk og store stekringer hvor
 vannet var rødt og likesom så levende, at den
 uvilkarlig hadde sluppet underkjenen litt, for
 nu var den virkelig saltet, og den hadde
 kjendt det likesom risle gjennom tennene, men
 da den lukket munnun hadde den ikke fått
 hold for en eneste tann engang. Du kunne ikke
 forstå sig på sine stekringer bandedwalene der
 slengte sig på siden med åpent gap og slukte
 i sig tønnevis av dette foraktelige småkryp
 (rutur). Men så erindret den plutselig at disse
 jo ikke hadde en eneste tann i munnun
 engang, så de måtte jo være glad at føden
 kom til dem på den måte. Nei, da fortrak
 den en irlig kamp med, ja, med hvem som
 helst, det var neppe det dyr i havet som den
 gikk avveien for eller fryktet, skjönt de store
 kjempeblekkespruter med sine lange fangarme
 kunde være lie nok. Men var det bare vind å
 få, så var det som regel fort gjort med dem
 også. Den gikk nu og tenkte på om den ikke
 snart skulde gjøre en avstikker tilbunds, da
 den plutselig så noget den syntes kjenne. -
 En hurtig bevegelse med halen, og med litt åpent
 gap styrte den med sterke fart i skrå retning
 ned mot blekkespruten, der nu også hadde op-
 daget sin værste fiende og derfor slapp sig nedover
 i en sky av sort vestre. Spermun kjendte dette
 trick og styrket sig nu med åpent gap rett ned
 hvor vannet var sortest, og da kjendte den noget
 berøre de ytterste tenner, men før den rakk å
 bite til var det glidd vekk igjen. Du øket

farten skjönt den ikke så det minste, men der hadde den noget mellem kinnene igjen, og da den bet til, fikk den to av blekkesprutens arme mellom kjivene. Den stoppet farten for å få bedre tak, men idetsamme fälte den blekkesprutens övriga arme slyngt om sitt hode og underkjeme, så fast at den trods den foritok de vildeste bevegelse, ikke kunde få åpnet munnene mere. Dog hadde den heldigvis unnt et våken, og derfor fortsatte den nu roligere ned mot bunnene. Beitet ute på dens hode skiftet tak, klente og kradslet med sine to forreste armers skarpe klör, men trods den hadde kjempeskraft i sine tykke fangarme, skulde det mer til for å knuse et spermhode. Kir skrintet spermen havbunnen, sakket farten litt og knuste så blekkesprutens kropp mellom bunnen og sin egen pannebrast. x

Det var söndagen for ekvator. etsteds, en kvatbåt gikk sökende efter kvat, da der fra utkigstörnen roptes ned om noe underlig, noe der såes over vannet ca. 4 stuber på styrbord bang boite i horisonten. Båten blev drevet på, og mid "Gå av" gikk det i den angivne retning. Kikkertene kom frem, men hverken skyttaren eller styrmannen kunde bli enig om hvad det var for noget. Det lignet hverken det ene eller det annet, men det det mest lignet var en stor kjempestokk eller rotes med toppen en 15-20 fot over vannet. Men det var det heller ikke, for nu så de tydelige bevegelse oppi på toppen av det underlige derboite. Det var liksom store armer der av og til lösnat sig ut fra det övriga og la sig ämbil igjen. Det begynte rent å se noe mærkelig ut, og styrmann

minnet noe om at det sikkert måtte være
 hve på sjønnen og at det måtte være sikrest
 å slå av på farten litt, men skytteren sa, at om
 det så var selve gamle-Erik som stod med
 hodet over vannet derborte, så skulde han
 skyte. harpen i ham, og var det sjønnen, vel,
 så hadde han mangen gang ønsket når
 han stod bak kanonen at han en gang
 kunde treffe den karn, så han kunde få
 konstatert eller avsluttet den mytte der gikk om
 dette dyr^x, der aldri viste sig for dem der hadde
 kanoner og redskap til å ta den med, men som
 sommeren igjennem, fjernere i fjordene lå og
 stakk hodet op både her og der, og must skremte
 vettet av fjordbåtenes passasjerer og folk der lå
 og drog twitting tilkneids, så disse til og med
 kappet druggtauget og rodde for linet til lands,
 og sjønnen hadde de sett, selv om det ikke
 hadde vært annet enn en 3-4 uskyldige niser
 der efterhvorende kom boltrende innover
 fjorden. Han tok kikertuben igjen, da tömme-
 mannen ropte med at han syntes han så noe
 som lignet sveiver i vannlinjen på dyret derborte.
 Båten hadde nu nærmet sig, og med kikertuben
 ser nu skytteren hvad det er. Det er en stor
 spermhval der står ontrent ubevegelig med
 overkroppen så høit over vannet, at sveivene
 var i vannlinjen. Men det merkeligste var at
 den mellom kinnene og på hodet holdt en levende
 tejupeblikkspunt der hadde slengt sin svare
 arme rundt hvalens hode og underkjeve. Båten
 fart minskedes til sakte, og skytteren gikk til kanonen,
 men skjøte kinn han ikke så lenge hvalen stod
 slik for ikke å ødeligge spermoljen i dens hode. Han

minnet noe om at det sikkert måtte være
 hve på sjønnen og at det måtte være sikrest
 å slå av på farten litt, men skytteren sa, at om
 det så var selve gamle-Erik som stod med
 hodet over vannet derborte, så skulde han
 skyte karpem i ham, og var det sjønnen, vel,
 så hadde han mangen gang ønsket når
 han stod bak kanonen at han en gang
 kunde treffe den karn, så han kunde få
 konstatert eller avlivet den mytte der gikk om
 dette dyr^x, der aldri viste sig for dem der hadde
 kanoner og redskap til å ta dem med, men som
 sommeren igjennem, fjernere i fjordene lå og
 stakk hodet op både her og der, og must skremte
 vettet av fjordbåtenes passasjerer og folk der lå
 og drog twitting tilkneids, så disse til og med
 kappet druggtauget og rodde for linet til lands,
 og sjønnen hadde de sett, selv om det ikke
 hadde vært annet enn en 3-4 uskyldige nisser
 der efter hverandre kom boltrende innover
 fjorden. Han tok kikertuben igjen, da fjerne-
 mannen ropte med at han syntes han så noe
 som lignet sveiver i vannlinjen på dyret derborte.
 Båten hadde nu nærmet sig, og med kikertuben
 ser nu skytteren hvad det er. Det er en stor
 spermhval der står ombent ubevegelig med
 overkroppen så høit over vannet, at sveivene
 var i vannlinjen. Men det merkeligste var at
 den mellom kinnene og på hodet holdt en levende
 kjempublikksprut der hadde slynget sine svare
 arme rundt hvalens hode og underkjeve. Båten
 fart minskedes til sakte, og skytteren gikk til kanonen,
 men skjøte kinn han ikke så lenge hvalen stod
 slik for ikke å ødeligge spermoljen i dens hode. Han

lot derfor båten gå med sakte fart rundt hvalen ferdig til skudd når den forandret stilling. Hvorlunge hvalen hadde stått slike visste ingen, men man var det 20 minutter siden de satte kursen på den, og man stod den der holdende blikkespruten oppe i luften, og uten å bekymre sig om hvalbåten, der som tredjemann akttet å ta del i lekun, og hvis bestriving spurt iakttok den underlige kamp der foregikk ganske nær dem. At der overhodet eksisterte så stor blikkesprut hadde ingen hatt anelse om før. Dens arme lignet bokstavelig en sammenfiltring av store slanger rundt hvalhodet, mens en strøm av veske raudt nedover hvalens sider og farvet raudt sort i omkrings rundt dem. Plutselig slappes kjempesprutens arme, og som et lyn slapp spermen sig rett ned, og begge dyr forsvant under havflaten. Med ganske sakte fart bevegte hvalbåten sig rundt på stedet, for skjøtten trodde man at siste akt av dramaet ikke var utspilt ennå, og ganske riktig, efter ca. 20 minutters forløp kom hvalen op ganske nær med den teneste blikkesprut i munnen. Dens arme hang slpende langt bort over hvalens sider. Denne gav sig til å fortære sitt bytte, men før de siste rester av blikkespruten var forsvunnet hadde hvalbåten rikkert stedet, skuddet smalt, og karpunen satt dypt i hvalens rygg. Granaten eksploderte, og hvalen døde, idet den gulpet ^{opp} sig blikkesprutester som straks blev tatt av hai og fugl, der hadde samlet sig på stedet. *

Jeg skal fortelle et par episoder der hendte under fangst av denne hval. Det var i 1908 utenfor nordkysten av Gotland og ca. 25' N.V. av øen St. Kilda. Vi var derude fra vår fangststasjon på Færøyene

mid en hvalbåt, fulgt av en liten trawler, der
 hadde litt kull ombord og ellers skulde hjelpe til
 å fange de skutte hval. Vår lille ekspedisjon
 gjaldt egentlig nordkaper (rettval), der vesten-
 for kysten av Gotland skulle ha sitt felt, men da
 vi ikke hadde sett noe til denne hvalsort og vi
 så tidlig en morgen tömt opp i 6 store spermhval,
 trokte jeg at spermen kan være like så god som
 rettvalen og tip derfor mid sakte fart opp på
 skuddhold av dem, søkte ut en snar klumpet
 kar, og trakk av. Granaten eksploderte, og hvalen
 lå død og flytende i forgrunnen. Hurtig blev den
 slengt på vannet til trawleren, og vi satte efter
 de øvrige hvaler der blåste rolig videre et stykke
 borte, og det så ut til at de ikke hadde merket
 at deres kammerat sakte og blev vekke.
 Spermen trar i likhet med rettvalen et tykt
 hårdt spekklag, og man må hvis man ikke har
 kanoner der driver særskilt godt, søke det korteste
 hold, ellers risikerer man at harpunen bare går
 inn til bordslet* og så skrutter ut igjen. Vel, vi
 var snart innarbeidet av dem igjen, kauskeji mid
 litt sterk fart på båten, for nu blev de merkbart
 litt urolige og skyndte sig tydelig mid blåsing.
 Men spørsmålet var: Vilde vi nå den en gang til
 i denne blåseperiode? Det vilde sannsynligvis
 gjøre en hval mer eller mindre for oss, vi lot det
 derfor stå til mid farten og nærmet oss hurtig.
 Nu var vi innpå dem, der blåste vi! Kote innen-
 for skuddvidde men rett forut, dårlig chance,
 men der kommer en litt på siden av båten.
 Den går an! Der smaldt det, og harpunen borer
 sig inn til midt på leggen. Godt, men hva
 var det? Høres en lyd fra granaten, men et
 * 4 a 5 rundt om ^{av Hornøysjøen} om ^{Hornøysjøen} for at holde disse ind
 til hvalens hode og leggen!

sakte „pokkusui“ fra skylken, som den der hadde
 lavet ludsbrandrøret kunne inntakasse. Det var
 allt! De övriga fire hval. var forsvunnet i dyppet
 så snart skuddet smalt, og det var jo ca. en time
 til at de igjen vilde komme op og blåse. Vel, den
 anskutte spinn så forgærligden borte i vann-
 flaten og blåste helt fiske blåst, og det så ikke
 ut som harpen hadde skadet den det mindste.
 Men nu skulde den snart få en harpen til, så fikk
 vi se om ikke den vilde gjøre bedre vitering. Kanonen
 var snart ladet igjen, hvalen blev hevet inn på
 hold, og harpen nummer to boret sig dypt inn i
 den. Granaten eksploderde med en dump lyd, og
 det gav et sjokk i det store dyr idet den rykket til
 og tok noygen fjerne forgæer ut, men stoppet så og
 la sig til å blåse igjen, dog nu med blodblannet
 blåst. Men således kunde den visstnok leve så
 lenge at det kunne bli oss en strøk i regningen.
 Det var nu gått en halv time, og om ikke lenge
 kunde vi vente de gjenvarende fire hval oppe
 igjen, formodentlig langt borte i horisonten, så nu
 gjaldt det å få drept denne hurtigst mulig. Den
 blev straks hevet inn til bangen, hvor to menn
 med hver sin lance gav den adskillige stikke.

Hvalen blev under dette liggende helt stille, og
 vi antok den for død, manet kastelinen og begynte
 å hve slipekjettingen rundt dens hale. Men ikke
 før kjente den berøringen av denne, før den med
 et par kraftige slag av sin hale stog sig klar
 av kjettingbukten. Igjen fikk den sig en kraftig
 omgang av lansen så man skulde tro at dens
 7de liv skulde være drept. Men merkelig nok,
 hadde den ikke før kjent berøringen av kjettingen
 før den lysnart riste halen hvare en båtens

bang og slog til så alting danset bortover, og
 igjen var dens hale fri. Kanonen blev tuset
 igjen, mens en ny karpin blev satt i kanonen,
 og lanset blev den både godt og længe så sletten
 sprang av våre panner. „Er den ikke død nu,
 så må det være selve gamle-Erik vi har fått
 fått i,” sa Anton, der lanset sist, idet han rettet
 ryggen, og kjettlingen blev nu mid en viss
 forsigtighet hevet rundt hvalens hale, for det
 var jo ikke godt å vite! Men nu gikk det!
 Linnene kappedes, og idet der stoges full fart
 forover i maskinen, blev hvalens hale hevet
 blass ~~av~~ båtens svimrygg, hvorid hvalens
 „ovrige kropp blev stuft forover under båtens
 bunn for straks å komme opp langs båtens
 (slepande efter halen). Dens halespissur kappedes,
 og hurtig blev den hevet til kranen.

Så på'n igjen med mere enn full fart i de
 fire hvalens autagelige tretekretning, og 7-8
 mann på utkikk, der hver især avstungte
 sine øine til det ytterste for å være førstemann
 til å se dem. Sånn gikk det en 5-10min-
 utter. Men at noget opdagedes, men så ropte en
 der hang i riggen opppe i nærheten av timen:
 „Så å blåst litt på styrbord bang!” Kursen blev
 satt rett på dem, for det var riktig nok de fire
 gjenværende hval, og spørsmålet var atter om vi
 vilde rekke dem før de hadde utblåst og igjen
 duset. Hvalbåten gikk nu for fullt tryk så
 den både ristet og skalt, og vi haltet godt inn på
 dem. Nu var tiden der til å slå av på fartun
 for ikke å skremme dem for meget, og denne
 minskedes derfor sukksvis aftersom vi skar inn på
 dem. Det var spennende øieblikker! Vi så at de nu

hadde omrøket båten, for de öket tydelig fartem
 og skyndte sig med blåsingem. Men nu var
 vi også så nær, at gjorde de 4-5 bläst til, så
 vilde vi få skudd på dem. Men der rygget
 den nu, satte sin pekket höiere enn för og
 forsvant i dyppet. Der kommer nummer to og
 gör det samme, skytteren måler avstanden
 for skudd, men det er allt for langt. Der
 viser den tredje og fjerde sine klumpetoder i
 vannflaten men for langt vekk. Vil de også
 rygge og gå ned? Sekundem blir til minutter
 for oss. Men hvad var det, de rygger ikke
 men stryker i vannlinjen som för, de vil
 ennü gjøre et bläst! Der kommer de! Den nær-
 neste kan gå an når der ventes lenge nok
 med skuddet, for den er temmelig langt vekk
 til spurn å vare. Men den rygger. Det er dens
 sidste bläst, og der må skytes selv om chansen
 er liten, enn senker hvalen allerede sin pekket.
 Skytteren venter til sidste öieblick for ennü å
 komme en eller to farnu marinere, så slenger
 han kanonen i siket og skyter. "Fast fisk!" ropes
 der fra tönnen, men skytteren ser at der ligger
 en harpunktlo op av hvalryggen för den for-
 svinne, altså ikke rart holdet, men vel godt
 nok til å få hvet en spermhval inn og gitt
 den omstuddet. Det blev gjort, og da det nu
 begynte å kule op fra nordvest, la vi den i
 vår akterslep og begav oss så sammen med
 trawlen på hjemveien. Ut på natten mistet
 imidlertid trawlen i den höie sjö en av sine
 hval, og vi måtte på nytt skyte fast i den för
 også å få lagt den i vår akterslep. Dog kom vi
 godt og vel hjem til stasjonen på Luderöy med

være en verdifulle hval.

Så var det en aften med ved Syd Georgia i Sydishavet, at en hvalbåt traff en del sperm. Der blev straks skutt fast i en av dem, og der lausesides siden ved bangen rigtig grundig. Hvalen lå stille og blev antatt for å være død. Sleppekjittingen blev hvet dør rundt dens hale, linen kappet, og båten gaves full fart forover. Hvalen stuptes dermed villig rundt og kom op som hval flest langs siden av hvalbåten, hengende i den sterke $1\frac{3}{4}$ tomme tykke slepekjitting. Men så syntes den visst det kunne være nok, for plutselig tönnet den rundt og blåste, og så begynte den trods den efter halen blev slept med god fart forover, å gå rundt som en murres langs båtsiden inntil den hadde slått så mange tön i kjittingen at denne stod som en jernstang til slepehalgattet, og ikke kunde gi mere efter, men merkkelig nok heller ikke blev vidd av, og enda fortsatte hvalen å gå rundt inne i selve kjittingbukten om dens hale, så spekket slettes av for den til slutt gav sig. Dens maveinnhold var bletesprutester og en ke fots ufordöit bantefiske. At spermhval ellers er ganske grådig og har god fordöelse, fikk vi flere beviser på i Nordishavet omkring Faröene, for der fant vi ofte 5-6 tommer lange mere og mindre gjinnuterte eller halvt fordöite fiskerokir i dens mave, der jo fortalte oss at den også avlegger bantefiskernes redskaper en visitt. Ja, i en spermhave fant man

sogar et stykke fôr, om hvilket enkelte mente at man stod overfor restene av en sofapute. Om det var tilfelle skal være iisagt, men det skulde iallfall ingen mikroskopiske undersøkelser til for å konstatere at det var et stykke rødt plysset på omtrent en fot i kvadrat.

Rettkvalen.

Rettkvalen tilhører bardskvalene og ligner meget knøttkvalen i selve ligemsformen, dog avviker den helt fra denne hvad kjøpparti, svinner og ryggfinne angår, sistnevnte mangles således helt. Dens farve er helt sort eller bunnisort med ~~med~~ eller ~~svindre~~ skarpt begrensede hvite flekker på bakesiden. Dens sorte barden kan være op til 8-10 fot lange, og den overgås kun av sin slektning, den såkaltte grønlandskval, der har de lengste barden av all kval, idet disse skal kunne gå op i 16-18 fot. Rettkvalen jagedes da før i tiden vesentlig for sine lange bards skyld, der bruktes til innvoring i silkefôr, til spaserbotter, ridepister, e. l. Og da disse kval i forhold til sin størrelse ydet meget olje, var den svært verdifull. Den gir ^{os} kvalfangere et interessant og spennende jag og er meget velsett når den faller i ~~det~~ ^{vor} vei.

Jeg skal fortelle fra et par jag på dette dyr. Det var i februar 1919 under ved Syd-Georgia, ca 35 km nordost av Cap George, vi traff en rettqual, og jakten var straks igang. Vi nærmet oss den adelfra og så den ca. 2 farnur inder vannet. Den hevet sig litt, og det så ut som den skulde komme op på hold. Men nei, den kom ikke, og med rættin stoppet

baufen

maskin seg ^{baufen} således parallelt forbi den ganske nær, men idet ^{hvalen} stadig sank lettet sig, blev den fulgt akterover langs ^{baufrekken} ~~baufrekken~~ av sturten, fyrbøteren og "Tristan" (skipsbunden), der alle var like ivrige og nysgjerrige. Da de var kommet burs av maskinbaksen midtskips, kom sturten, der i en slik situation ikke visste hvilket ben han skulde stå på, til å stå Tristan på labben. Denne satte i et fryktelig lyt der bragte sturten til å klatre i jundekket. Om hvalen der bare var 5-6 fot fra baksiden, høste dette eller først om dagen båten skal være usagt. Men i samme min som lyt lod, reiser hvalen sig plutselig rett opp og ned i vannet, og idet den hever hele sitt skjellige hode over vannlinjen åpner den sitt store gap mot båtdekkevirket, så det bokstavelig så ut som den vilde ta både dette, sturt, fyrbøter og hund i en eneste gløps. Hvem der blir mest redd av de tre da de plutselig så et svart hvalgap over sig, er ikke godt å si, men sturten var dog den der først kom til bekkene. Han vendte sig og fløy rett på maskinbaksen, idet han vel tenkte at det var sikrest å komme opp i høiden. Han fikk også tak i dens øverste glatte kant og huiste sig halvt opp. Men han hadde nok gjort regning uten hund. For da denne så sturten forsøke å fukse sig en vei den ikke selv kunde komme, så gjorde den et hopp og bet sig fast i hans ene bukeseben. Dette blev for meget for sturten. Taket glapp, og begge falt de rett ned på den skrekkelige fyrbøter, der med sprikende fingre og redselsfylt blikke satt opp og ned ved maskinbaksen, stirrende inn i hvalgapet, og da båten idetsamme tok en liten overhaling, rullet de

~~samtidig~~ i en haug
 alle tre med sit retekverket hvorimot hvalens
 skjive skrubbet da den om ved overhalingen
 gled ned i sjöen. Skurten hadde i fallet
 glidd ned det ene ben ut gjennom retekverket
 og skrubbet seggen. Men han påstod siden at
 han hadde hatt beset sine i hvalkjøften.
 "Og da jeg fornam dette, sa han, sa trodde jeg at
 min siste time var kommet!" Men hvalen
 stakkar hadde visst vært like så redd og for-
 styrt som nogen av dem, for nu var det ikke
 mulig å komme inderstuten av den. Vi forsökte
 först med allmindelig fart å tre oss på den
 igjen, men den var sikkert blitt klok av skade,
 idet den nu holdt sig under vannet op til et
 kvarter av gangen, og hver gang kom den op så
 langt utte fra oss at vi ikke kunde rekke den
 för den hadde utblåst og atter forsvunnet i
 dyppet. Vel, her måtte en annen jaktmåte
 til, og fjerde gang den viste sitt skjellkransete
 hode i vannlinjen, roptes: "Gå an, og med full
 fart skar båten turimot den. Denne jaktmåte
 (pröisjaget) likte den översynlig mindre, da
 den nu ikke rakk å gjøre alle sine blåst. Dette
 forstod den dog og öket derfor sin fart til flukt,
 dog nu uten å blåse ut, men gikk heller ikke
 dypere ned enn til to, tre favner. Vi kunde
 derfor hele tiden se og följa den og sökte å holde
 den på passelig skuddhold, stadig ventende at
 den vilde blåse op. Men den hadde översynlig
 også her sin taktikk som den med held flere
 ganger benyttet sig av, idet båten og hvalen begge
 med samme sterke fart rasket avsted i rett
 linje. Så ~~stoppet~~ hvalen plutselig sin fart til
 et minimum av vår så den straks befandt sig

bare nogen farver av vår bang, men stadig
 et par farver under vannlinjen. Så, med en
 nesten umerkelig bevegelse av halen, springet
 den sig plutselig burs på vår kurs og pilte
 igjen med sin sterkeste fart i rett vinkel ut
 fra båtsiden. Hvalbåtens roe blev staks dette
 merket lagt hårdt i borde, men hvalens krappe
 sving kunde jo båten ikke ta, og med den større
 avstand der ved dette som opstod mellem båt og
 hval, benyttet denne til å gjøre et blåst, men
 vi var staks inne på den igjen, og den rette
 undervannsfluket praktisertes ~~gjennom~~^{igjen} fra hvalens
 side for så plutselig ~~gjennom~~ å renne ut til siden.
 Dette gjentok sig gang på gang men tilslutt
 gjorde den ikke vinkelen stor nok, som ufor-
 siktig op til overflaten, og harpinneru satt i
 dens rygg. Den blev lagt i flagg med et isfjell
 som merke, og vi gikk av på noen fimmhvaler
 som blåste en 4-5 kvartmil vekk. Vi skjøt to av
 dem, og på tilbakeveien passerte vi et stort
 høit isfjell, så meget uttungende på ~~de~~ side
 at det kunde kalve hvad øieblikk det skulde
 være. En slik katving tas gjerne med som
 en interessant avvikling på feltene, det vil si
 når man har tid og ikke selv befinner sig
 for nær isfjellene, for da kan interessen bli
 fartlig nok. Vel, vi betraktet dette merkelige
 fjell med sine svare uttungende toppe der
 veit 1000, om ikke millioner av tom, dets mørke
 huller oppe på midten og dype grotter med ved
 vannlinjen, hvis portaler var store nok til å
 slippe en hvalbåt inn, hvor havet strømmet mot
 issiden, og mot hvitke sollyset kastet sine stråle-
 bunter, visende alle himlens farvereflekter i grotterne i.

En farvesprakt som ingen kan tenke sig uten å
 se det, og bringende selv oss på tvalfangere til et
 øyeblikk å stoppe op, se, og tenke, at det visst
 et eller annet sted finnes noe annet enn denne
 evige jagen jorden rundt efter tval. Men hvad
 var det? Jo så sandelig tillot ikke en rett tval
 sig å sende sitt kløftete blåst op, helt inne i
 bølgerkonkret og midt oppe i all farvespraktun.
 Forbi midt vår tid for de skjønne farver. Hveria-
 migrundt med båten, fjim tvalene i flagg der
 vi lå, og så merket vi oss igjen fjellet klar for
 jakten. Tvalen var en rede, men der var den
 oppe igjen borte ved hjørnet av isfjelllet. Vi efter
 den, men rakte den ikke før den attter var gått
 ned. Hvilkun vi tok den en, fortsatte den,
 gikk den tilbake, eller kom den op på samme
 sted? Ja, hvem visste det! Likeså gjern det en
 som det annet. Vi valgte å trekke oss nogen farver
 ut fra ishjørnet så vi hadde fri utsikt til to
 sider, og ventet. Pokker! Der blåste den borte ved
 grottene og like under de uthengende istopper,
 et sted hvor vi minst likte å ha den, for selv
 om vi der befandt oss 20-30 farver av isfjelllets
 ramtunge var vi dog innenfor toppernes rekke-
 vidde. hvis de faldt, hvilket nærsomtubet kunne
 bewirkes ved litt mere bevegelse i sjøen eller av
 vårt kanonstudds sjøtte i luften. Og disse
 tusindtons isblokke vilde ubønnhørlig krense
 allt der befant sig under dem. Men tvalen
 måtte vi ha fatt på, og då det øiensyntlig så
 ut som den likte sig i strømvarmet ut for
 isgrottene holdt vi båten en stund tur,
 rett ut, og inn for å kinde slå full fart
 akterover hvis istoppene skulde falle i studdet.

Vi ventet en stund, men der kom ingen
 hval op igjen. Hvor pokkeren var den min-
 stemme? Der hadde allerede gått flere min-
 utter over dens vindervarmningsperiode, men
 fundeles intet å se. Der måtte ha vært
 sig ~~rundt~~ ^{rundt} på den andre siden av isfjell
 og vi stremet derfor rundt. Her var fjell
 sider slette, og vi stirk derfor bare ~~5-5-6~~
 favner fra dets varmlinje, stadig ventende
 å få se lewendriieren komme op. Men nei!
 Jo, der blåste den borte ved hjørnet igjen, vi
 ifter den med full fart, men søkende å få
 skrumt den ut fra fjellet, så jakten kunde foregå
 i fritt farvann, men hvalen forstod visstnok
 den beskyttelse som isfjell avdet den og vokter
 sig vel for å begi sig ut på viddene, og den
 lekte bokstavelig med oss rundt isfjell. Jeg
 kom uvillkårlig til å tenke på når vi som
 gutter for år siden hjemme i Sandfjord
 lekte „Fittren på hjørnet, eller“ ^{vi} var så heldig
 som det en sjelden gang hendte, at en konstabel
 forvildet sig bort i „Lia“ til oss og vi rikkelig
 fikk trikket ham ordentlig op til å løpe
 ifter oss! Hvor jakten da gikk villt rundt
 kvartalerne, over gjerdene og gjennom haver.
 Noe lignende var dette, bare med den forskjell
 at guttene var blitt voksne menn og hadde
 overtatt politiets rolle, hvalen dets, og tempe-
 plassen var rundt et drivende isfjell med
 i Sydishavet. Men tilbake til hvalen. Der
 hadde som vist å holde sig klar av oss et
 par timer. Det begynte allerede å skumre, og
 chansen for oss blev mindre for hvert minutt.
 Skytteren krittet kanonens siktehorn for bedre

å se det, og jakten fortsattes. Plutselig skar
 hvalen ut fra isfjelllet, og båten efter med
 full fart. Nu må der skytes eller jakten
 må opgives hvis vi skal finne flaggen vare
 igjen for mørket. Og der kommer den! Men
 holdet er langt. Skytteren venter til sidste
 chance, ~~sitter~~ og skyter. Der ser ut som hvalen
 bærer sig godt nok inn, kanskje noe langt
 bak, men - Linen løstes op, - og glipeper. -
 Altså har hvalen allikevel ikke drevet
 nok inn. ^{med skuffede ansigter bliver gutterne,} Hvalen og forgæver ~~hvalen~~ ombord,
~~og~~ og med full fart ^{skuffede} går det for flaggen
 som vi heldigvis finner trods mørket.
 Ja, slik er rett hvaler!

Blåhvalen.

Av all hval er det blåhvalen der blir den
 største og sterkeste, idet den kan gå op over
 100 fots lengde, og da den dessforuden har en
 elegant og velproposjonert legemsbygning, er
 det et vakker syn å se en slik stor hval
 levende, på nært hold i vannet, ^{eller} og optrukket
 på en lann- eller skipsfluseplan, virker den
 nesten kolossal. Den er også på grunn av sin
 styrke og tyngde vanskeligere å ^{og hve op} afange ~~med~~ enn
 all annen hval. Dens farge varierer fra lys til
 til ^{mørke} blå med lysere flekker eller rosetter på
 bakesiden. Dens snøve er på undersiden hvit,
 ryggfinner er hitam, og dens bader er sorte.
 Den lever av reke og da helst den tyre glassaktige,
 som den foretrekker fremfor den røde. Blåhvalen
 har ingen bestemte blæseperioder, men kan blæse
 fra en og op til 10-12 blæst allt efter omstendig-
 hetene, om åten står dypt eller høyt, om hvalen

selv er på kikk eller blir jaget, den blåser
drifter, og tar sin chance.

Det lengste jeg har sett en blåval være
nede er 24 à 25 minutter, dog skal den under
kikk på Afrikakysten kunne opholde sig
under vann noget lenger. Blåvalen søker
verdenshavene rundt efter føde og optrer
enkeltvis, et par ifølge eller mere spilden, i
flokker på 4 à 5 val.

Blåvalenes føde, reker, står i større og
smindre hauger eller tykkere og tynnere lag
med varierende mellemrum over større eller
smindre strekninger, fortrinnsvis ved lannens
kyster og på havbankene, hvor den igjen i de
mere livlige strømstrømninger selv finner sin
føde. Når blåvalen på sin vei fører op i
slike åtehauger, (~~stæ~~), gir den sig hvis den er
sulten til å boltte* (~~de spise~~). Når da den åte-
hang den har bestemt sig til å ta sin minnefull
av i tykke tett stim, går den rett på, økende
farten og kaster sig så idet den står til med
halen, inne i åtehangen, om på siden, hvor
den et lite øieblikk blir liggende nesten ube-
regelig med bukesiden op, idet den momentant
under denne bevægelse fylder og lukker ~~et~~ sitt
svare gap og reddende sig paa et kjøl igjen, ~~sig paa et kjøl igjen.~~

Når derimot åten i tynt lag eller i tittesmå
hanger (spredt), går den en forning rundt i en
mindre sirkel for straks efter å komme boltende
op midt i ringen, hvortil den ved sin omgående
bevægelse har skremt åten inn. Blir den under
dette sitt måltid ikke skremt, fortsætter den
dermed fra åtehang til åtehang inntil dens
veldige buk er fyllt med tønner av disse

* spise.

smådyr, og fortsætter så makelig å en eller annen retning. Blåhval der således går i "åta" som regel enkeltvis, er gjerne lette å komme på skuddhold, og anses av skytteren for nesten sikkert bytte, idet han under slikt jag bruker lite fart på sin båt for ikke å skremme hvalen for skuddet.

Dog må der ofte en stunds tålmodighet til for det smeller, men så hunder det også at man får skudd straks eller efter et par slag, idet hvalen i slike tilfeller sjelden bekymrer sig for annet enn sin ~~mat~~ ~~mat~~ mat (preke)

Man kan også truffe ut for blåhval der søker eller er nysgjerrig, så den av sig selv kommer på hold. Det er gjerne halvveksten hval eller hval hvis mor har forlatt den, (for igjen å kunde begi sig ifølge med hammen), som stor nok til å klare sig selv. Når derfor skytteren merker at det er en søker han har truffet, slår han "ganske sakte" (minimal fart) til maskinen, og hvalbåten ligger om omtrent ganske stille mens alle menn venter i spenning på hvalen. Deres øine står på stilker, og tømmermannen borer sine fjer opp dypt ned i vannet. Er dette klart, viser der sig en fastere blå farve der efterhvert antar hvalens konturer, inærheten, ja, ofte ikke mer enn 5-6 favner fra båten. Den der først får se blåingen, hvister da f. eks. "Kommer tabord", og der hever hvalen sig og gjør sitt første blåst på laringen, senker sig sakte, sigende forover, men nu ikke dypere enn man hele tiden godt ser den, for så å gjøre et blåst midtskips tværs av byssen, hvor skurten som regel kommer farende ut og senere bannar på at den var så nære at han godt kunde ha slått den i hui med sliva.

Springer efter hvalen

Så senker hvalen sig igjen for å komme opp i nærheten av bangen, gjør der sitt bedje og ~~sin~~ ~~regt~~ siste blåst, for skyttern har hele tiden ventet på dette øieblikke, og nu avløser kanon-skuddet stillheten. Slik hval kalles støkere.

Det er også et kelingenavn på slik ung hval, nemlig myrbjørn.* Navnet skriver sig visstnok fra Syd-Shetland, hvor der var en stor bukt kaldet Myrbukten. Derim søkte gjern små blåhval, og i storm når ikke fangstbåtene kunne komme anvendts der jagedes tur. Myrbjørn blev således betegnet for små og lite fet blåhval. Dette har sikkert også sin begrundelse i at ungd hval av en eller annen grunn, mister sin mor fortidlig, med andre ord kommer fortidlig fra morsmøken, og således blir forkrøblet og hemmet i veksten.

Mens det hender ofte at hval som de foran nevnte blir skremt av hvalbåten, og da er der ikke lunge om å sette full fart på, de flyr da gjern i rett linje og gjør ~~de~~ ~~der~~ med visse korte nullrum hem et blåst av gangen, og kaster sig derved ontrent klar av vannet med 10-12 miles fart, mere kan den visstnok ikke prestere, iallfall ikke i noe lengre tid, da båten med denne fart som regel innhenter den. Den såkaltte myrbjørn kan også kunne til, så man bare ser et brått av den, men stopper snart igjen. Den største blåhval dræpes momentant av granaten når harspenen treffer på rette sted, men det hender også når man må skyte på lange hold og i svar at man får mindre gode skudd, ja, ofte kan harspenen bare gå i ^{*} ~~et~~ dumt navn.

gjennem oppe i ryggkammeren, således at det
 kun blir en mer eller mindre bud spækk
 rimse der holder. Slike skudd kalles trikle-
 skudd og gir gjerne ⁰⁵ ~~svartfangene~~ mer en
 ønskelig arbeide. En blåhval der har fått et
 slikt trikle-skudd, setter ~~gjenn~~ fra skudd-
 øieblikket avsted med en rasende fart,
 brukende ut timen så det ryker av bumsene,
 og tvils hvalbåten presterer sin største fart,
 hunder det at ca. 1000 meter 7" timen er brukket ~~ut~~
 på kamp på få minutter. Da gjelder det å ha
 god ridskap, ellers sier det knakk etsteds, og
 hvalen går med timelunken. Men som regel
 sakterer også slike anskutt hval noget før og
 begynner å gå roligere, dog rykker den av og
 til voldsomt i akkumulatortroppene og tar
 da time ut. Den vil løs fra det store dyr der
 har bitt sig fast i den, men beregner ikke at
 den derved øder sine krefter og vet ikke, at
 den fiende den om er i kamp med, ikke blir
 brett om det var dage det gjaldt. Dog var det
 bare i gamle "Lvend Føjrs" tid at man av og
 til lå fast i en hval så lenge. Nu avgjøres
 en blåhvals skjebne på en time eller to om
 den er alldri så stor og sterk. Man har nu
 heller ikke råd til å ofre mere tid, der går
~~resten~~ ^{husner} av hval i havet, og den største hval
 kan drupes i skuddet. Det er bare å hive den op,
 pumpe luft i den, og man er en hval rikere.

Dog hunder det at man allikevel mister den.
 Man må nemlig for å få flere hval (bøl) med
 sig inn til kokeriit eller stasjonen, legge den
 i bøy flytende på vannet med en 20-25 fots
 flaggstang stukket i dens kropp som kjern.

marke, og så forlader hvalbåten den og gir sig ickest midt nytt jag der kan trekke langt bort fra flagget, og pludselig kan talet og storm komme, og man kan da ha meget vanskeligt for å finne dem igjen, ja, det hender ikke sjelden at man aldri finner dem.

Det er flere måter å få buket med og drepe slike sprake anskutt blåhval på. Foruten å lime den direkte til bangen som ofte kan gå galt, især hvis man har dårlig hold, så har man en måte til der leter litt på redskapen, er den mest sportelige og gir en spennende jakt. Den foregår på følgende måte. Har man fått et skakskudd i en blåhval og 7-800 meter lime ute, går man focover buket i limen så denne viser akterover langs båtsiden, nippes den hurtigt til pullerlaget akterut, og så begynner et kapplop mellom båt og hval som mange av våre jegere hjemme vilde ha fornøielse av å se. På hvalbåten settes dampen op til høyeste trykk, hvalen blåser enkelte blåst langt forut på bangen idet den som føler sig rusten fri, og derfor setter avsted for å redde sig med flukten. Hvalbåten arbeider sig imidlertid op, fyrbøtterne fyrer det beste de har tart, maskinisten gir det siste pund damp så båten skjelvende kaster sig frem. En stund går det rasende kapplop slike, dog, vållende for vållende vinner båten frem og litt ut til siden, sökende å få en passende stor buket i limen mellom sig og hvalen.

Hvalen bruker sine kjempetrefter til flukt, den forstår ikke å bruke dem på annen måte og godt er det for oss der fanger den, for ellers vilde vi tape likeså ofte som vi nu vinner. —

Den setter allt inn på å komme utlek, fouter ikke å forsvare sig, stakkar, og jeg hadde nesten sagt dersverre, for i grunden synes vi synd i disse rolige dyr der boller sig i havet og ikke fornår annet enn føden den spiser (lut), og som den ofte heller ikke får spise ifred. For best som den holder på dermed, overrur et av disse jendyr som menneskene har oppfunt sig, sakte, snikende, og den vet derfor mangengang ikke av det, for det ^{den} sitter en harpeinn i ~~teropfen~~. Den griper hvis den kan, til flukten, som den gjør for sine andre fiender springere og sprakkhuggere (staurbrak), men har her ikke den samme chance til å redde sig. Den skjønner ikke riktig dette. For en stund siden følte den sig løs og fri, hadde bare noe lett å slype på som den nesten ikke merket, nu blir det tyngre igjen, og det verste er at den attur høyr lyden av hvalbåten nærme sig, og denne søker ikke om å liste sig nærmere som den gjorde første gang. Nei, den kommer nu for tvitrykte og gir en god dag i om den ramler all dri så meget, den vet at den har bukten og begge endene hross der henger en hval i den ene.

Hvalen sakter litt efter litt, den blir trekt av å slype den store limbitkt hvis kraft virker sidelengs. Dens fiende holder derimot farten og er snart oppe i høide med den. Skytteren tar da båten skjønste på hvalen som om anstunger sig til det ytterste for å komme iindav ~~den~~, den blåser minst mütig og kaster sig nesten klar av vannet i blåsten. Skytteren står ved kannen der svaver litt i septeren, den venstre hånd legger sig löst om skjiftet, den høire

vinter; litt mer ^{labor} "støt" til kommanden, og
 "Støtt så!". Nu var hvalen nok så nær, neste
 gang måtte den komme på hold. Nei, det
 var for langt. Neste gang! Noen sekunder
 går, alle ventu. Fjærmannens øine borer
 sig fæmvis ned gjennem varmet. Plutselig
 ser han det blåne av hval, og i samme min
 roper han: "Kommer labord!", hvorefter
 brekker op moten betar av vannflaten med
 fryktelig fart. Men skytten og harpunen
 er hurtigere, og før den igjen gjemmer sig i
 det beskyttende hav er kanonnen slengt rikt,
 skuddet gått, og harpunen borer sig inn litt
 akterfor svinepissien. Granaten eksploderer, og
 hvalen er død.

Det ser sig selv at man må ha kraftige båter
 til dette bruk og ellers passe yderst nøie på hvis
 hvalen skulde forandre retning, ellers kunne
 det lett gå som med hvalbåten "Pelikan" på
 Syd Georgia, der en dag plutselig, til alle om-
 liggendes forundring såes å gjøre en litt til-
 næret fart akterover, rett op mot vind og sjø
 der vasket over hele akterskipet. Hvad ~~for~~
 var det? Hadde den funnet et nytt frem-
 drivningsmiddel for akterover, hvorved den
 kunde gjøre samme fart som forover, eller hvad?
 Men straks kom forklaringen i form av et flagg
 på mastetoppen, hvorved den tilkaldte en båt,
 som vilde hjelpe den ut av den lörlige og
 for den selv meget kinkige situasjon. Dens
 kompanibåt satte straks kursen på den, men
 før den brakk frem brakk holdet eller linen, og
 hvalen var fri. Ja, du dumme, godmodige
 hval, hvis du ante dine krefter og hadde

forstand på å bruke dem, da vilde ingen
 tenke på å fange dig! Hvor lett vilde du
 ikke gjøre det av med dine fiender hvis de
 vovet å gjøre jaket på dig? Et trykk av dine
 kjiver, et slag av din hale, og våre fangst-
 båter vilde knuses som var de av glass. Du
 gir oss et bevis på dine krefter når du slyper
 den svære linbuket eller når du i døds-
 kampen krummer i ryggen og med halen
 peiskende traverer til skum, rasende, med en
 fryktelig fart, farer rundt. Gud hjelpe den
 båt der da skulde komme i din vei, du
 vilde sende den på sekunder. Men de
 kjemmer dig av åretang erfaring, disse menn
 der styker dig, de vet hvor farlig du kan
 være og holder derfor i det øieblikke sin
 båt i passende avstand, inntil du har
 rasert ut, lukker dine øine og synker.

Finnhvalen (med det latinske navn *Balaenoptera
 musculus*), er det den hvalart der er mest ut-
 bredt over verdenshavene, men den har som
 blåhvalen utpreget forejartighet for de koldere
 havstøkke hvor den når den kommer stormende,
 på, kan komme i flokker på op til hundre og
 derover i følge, og er således meget selskabelig anlagt.
 Treffer den da på sitt tukk op i ålemungdene,
 stopper den hvis den er sulten og gir sig rolig til
 å bolte (spise). Dette foregår på samme måte som
 for blåhvalen hvad selve boltingen angår, dog
 har jeg ikke sett finnhvalen foreta den omgående
 bevægelse som blåhvalen kan gjøre i spridd åle
 for å skrumme denne inn til centrum, og dervid
 få sig en antagelig munnfull. Men står ålen

i floktag i vannlinjen, kan fimmhvaten ofte 2-3 side om side skumme den i sig ned i gulfen, holdene kjivene fastskilt i åtelagets lykkelu. Den tükker da disse igjen når den ønska, uten synlig anstrængelse og uten å forandre stilling. Truffa fimmhvaten derimot lykke store åtchangar, bolter den som allmindelig ved momentant å kaste sig om på siden, fyllende sitt gap, reisende sig på rett kjøl. Når de bolter 2-3 i følge, er det ganske interessant å se hvordan bungelsene foretas, side om side, nøyaktig samtidig; og så nær hverandre som mulig, formodentlig for at åten ikke skal slippe mellom dem.

Vannet står ikek, og krillen ^(*ky) hopper så høit den bare kan for ikke å bli skiket. Fimmhvaten kan nå op i en lengde av ca. 80 fot, dog er det allmindeligste omkring 65-70 fot. Dens farve kan være sortbrun, gråsort, ja helt lysegrå hos yngre dyr, bukken er hvit, barden blågrå, hvitstipet, svivern forholdsvis små mens dens ryggfinne er stor.

Fimmhvaljakt.

Å skrive om en stormdag på Syd Georgia felst når man befinner sig midt i ~~hordet~~ ~~fasaden~~ med stekende sol og klar himmel, er vel ikke lett, men jeg skal forsøke å beskrive en bestemt dag fra sesongen 19- og trods det jo har vært mange slike, kunde den muligens minne minnes av hvalfangere dernede. Når jeg minner hvalfangere a denne fortelling, så minner jeg kun ordet i dets snarreste betydning, nemlig hvalbåtenes mannskaper, det er kun dem der fange hvalen og kjemper sporten ved jagden.

repen

Kår f. eks. Hans med halve kroppen og villt fæktende armé ut over fönnekanter, så det ser ut som han hvert øieblikke skal falle på hodet i dikk, roper: „Du ko-ko-kaa ko -“. Men han får ikke fullført setningen av bare spenning, for skuddet går i det samme, og idet Hans selv befinner sig glidende nedover vant eller bardun, kommer sidste del av setningen: „ - - - murr!“ Og når Waldemar en enkelt gang under jagt tar skytterens hardtstyrbordordre gå videre gjennom talerøret til maskinisten, som derved ^{ler} ~~bringes~~ ~~til å~~ ~~vide~~ for om skjønner han på Waldemars ivrige ^{skryt} ~~at~~ i neste blæst smutter det. Og hvem av skytterne skjønner ikke spenningen ved å gå kvalen inn i linbukten, lime en sperke kval til bungen for omstudd, eller når han med hånden på maskintelegrafem, i storm bringer sin båt og sin fangst gjennom brott og råk inn til stasjon! Men da -! Kår først kvalen er der, er det temmelig arbeids tilbake, sporten er veik. -

Det var natt til søndag, ved ett-tiden. Den sidste kvalbåt lå i böien i ferd med å legge fra sig kval, dagens fangst. De øvrige to der uttop er ferdige med å komplettere noe fangstredskap, lot gå sine fortøininger. Røken stod tykk op gjennom skorstenene og budte sig som sorte skyer over fjordbunnen og den sovende stasjon.

Den yttre båt begynner å sige forover, slår full fart, og lett fulgt av de andre er alle snart ute ved fyrodden, hvorpå de setter sine respektive kurs idet hver især tror, at de uttop i den kurs vil finne mest kval. Vi hadde en passasjer med oss, nemlig transportdampens ^{1^{ste}} styrmann, hund, der hadde lyst til å se

hvordan hvalfangst foregik. Vi gik ud i
 øst da vi ikke på længe havde været ute i den
 krus, og virkelig nok, efter vel en times gange
 signaleres hval langt fornt. ~~Der~~ ^{Der} går op på
 broen. Det begynder å lysne av dag i øst,
 og det er mot denne bakgrunn de sees, og
 finnhval ser det ut til å være på blåstine.
 Vår passasje vekkes og kommer op på broen
 for å se fangsten, der om en liten halv-
 time vil ha sin begynnelse. Vi nærmer
 oss sterkt flokken, ~~der~~ ^{der} viser sig å være
 8-10 finnhval som kommer imot oss. Vi
 saktnes og skjønster på dem, de går rolig og
 nogen blåser stadig. Da vi er passende nær,
 legges båten parallelt med dem, og øieblikket
 efter smutter det, hvalpenen går inn på
 rette sted, og hvalen er død. ~~Den~~ ^{Den} hives til
 bangen, pumpes luft å, og med flaggstang og
 boil befinner den sig straks flytende for sig
 selv, idet vi igjen setter efter flokken der
 trekker omkring like rolig. Vi ser forresten
 ennå 3-4 blåst akterut, og jeg regner ut at
 vi vil kunne rekke å bli ferdig med om. 2
 timer før de rekkes op til oss, det gjelder om
 kviket hold og godt skudd. Efter et par slag
 smutter det igjen. „Fast fik!“ roper der fra
 tömmen, og idet hvalen flyr til, trekker den
 ut ca. 200 favnne line trods vår store fart
 forover. Så plutselig slaktes linen, og hvalen
 er død. Den hives op, gjøres flytteklar, og da
 vi tar den gå har de toval vi så akterut
 passert oss og blåser nu et stykke fornt på
 styrbord. Full fart efter dem! Men da vi nær
 dem igjen, må vi bruke nok så meget fart ved

jagningen da de trekker hurtigere. De har
 sikkert hørt oss og er tydelig reddet. Dog, efter
 en stund viser en av dem sin ryg på et
 langt hold, skuddet går, harpunnen gjør en
 bue i luften, og "Fast fisk" igjen. Hvalen
 løper ut ca. 300 farnar, kommer så op til
 overflaten sendende sitt klare hvite blåst
 tilvars, og er således ikke alvorlig sår.

Den blir straks hent inn og drept ved om-
 skudd, gjort flytteklar og lagt sammen med
 vår nermeste dæntval, og så var vi igjen
 klar for jakten. Men efter å ha rundgått
 flaggene våre i stor cirkel uten å se flere
 blåst, tok vi de skutte hval på steg for
 stasjonen, da den var så nær at vi vilde være
 ute ved middagstider igjen, og på eftermid-
 dagen vilde det sannsynligvis komme nytt
~~prek~~ igjen. På innviem øket den svake
 østurbis som hadde stått hele formiddagen,
 men klokken 12 var vi ved stasjonen, la
 hvalene i båen og gikk til sjøs igjen. Det var mi
 friske kuling med noen enkelte snufiller, men
 ellers forholdsvis klart, så vi lot det stå utover
 til vi hadde passert stedet for morgenfangsten.
 Sjømennene gikk allerede så høi at båen rammet
 kanonen under, med halv fart innot. Da
 endelig ropes der fra tømmer at der ses mange
 hval oppe til tvært, og at de kommer undav
 igjen med stor fart. Vi dogget oss opover mot
 dem, og vi så nu at det var flere flokker med
 finnhval der kom jumpende undav på
 bølgeammene som springere i storm.

Den første flokk undgikk oss ganske lett ved
 sin store fart, den neste forøkte vi å holde

følge med, men da vi ikke kunne bruke mer
 enn halv fart for Läringsjöen, forsvant de
 også snart for oss. ^{Skuffene} ~~og~~ vintet av, det måtte
 forsøkes en annen taktikk her, for jagning var
 det tydeligvis forbi med for idag. Nu, nu
 fikk vi ~~bare~~ dem og styre midt inn i en av
 de store flokker vi ~~inn~~ hadde til tvært av
 oss, og så å si la skjibren avgjøre om en av
 hvalene i skyvingen vilde blåse så nær at
 vi kunde få skudd på dem. Som tentet, så
 gjøt. Vi hadde en stor flokke et par stuer på
 tabord bang som vi doggunde skjönstet os
 op mot. Hvalene kom mot oss med stor fart.
 De første skar under og på siden av båten
 uten å blåse. En var oppe på hold, men all-
 delis gjent bak en stor bølgekam, men til slutt
 kom de tre side om side. De jussit hverandre
 og forsøkte å komme foren om vår bang. Det
 passet godt! Bare de vilde blåse på hold! for
 da kom en ^{Skuffe} ~~og~~ så en brun flekk borte i neste
 skinnskavt, og i den lille brøkdet av et sekund
 som båten bang stod stille på bølgetoppen,
 smalt det! Hvarpenen blev vekke i det brune,
 og en rød flekke i brottkammeren fortalte oss at
 den hadde truffet sitt mål. Hvalen døde staks
 og blev hevet op, idet vi stadig måtte passe oss
 for de store sjøer der kom bekkende mot oss og
 kastet båt og hval på siden undan været. Vi
 fikk den endelig lagt an, og kursen sattes for
 stasjon. Nu medde det allerede stert, og
 vinden hadde öket til storm, men da vi hadde
 den rett akterut gjitte det nojentan de bra
 innover. Måligens kunde det klarne för vi
 kom inn under lannt. Da vi hadde slept

et par timer, ventet vi laantet nærsonnet, stog derfor av farten og søkte ^{med omsorg} at gjennem-
 kunge snekavet. mest smilig, men det var så å si håpløst idet vi ikke kunde se lenger forover enn en båtlangde. Dog kunde vi nu godt se på sjøen at laan var nær, og plutselig ser jeg noi som ikke harmonerer med snø-
 fangenes fall på vannet ute i vår lille horisont. „Hårdt styrbord!“ Og i øieblikket er roret ibord, båten svinger, og nu ser og hører vi at det er laan som det svære hav bukker fryktelig vort. Men hvilket? Er vi østen- eller vestenfor vår stasjon? Uvillig å avgjøre. Vi ser kun nogen snø i opover, så forsvinner allt i snekavet. Det fornøftigste under disse om-
 stendigheter ville nu vært å ha tømt båten og gått utover mot storm og sjø, hvor vi var sikker i klart farvann. Men da kunde vi også være ontrent sikker på å miste vår hval mot de svære sjøer. Derfor søker en hvalbåt i 9 av 10 slike tilfeller å komme inn, hvilket som regel lykkes den. Vi antar at vi er østen-
 for vår stasjon, styrer vestover, og må vel få skjening et eller annet steds. Vi er ontrent inne i hver liten bukt, følger laanet så å si i drag-
 suget, får help* gang på gang rett i bangen og må flere gange slå full fart i maskinen for å få båten til å svinge hurtigst, så lite er det å gå på og vanskelig i det svære pålandstrav. Godt vi har stormskjettingen på hvalen, så bukker vi ikke den iallfall. Hvad var det? Help i bangen, og så fallt sjøen ned i en svær help-
 dekket grop på styrbord side og hadde der be-
 funnet sig en båt utenfor oss, så vilde den nok

* Gang er oppe op fra ~~hvalen~~ havbunnen

ha sett vår kjøl. Hårdt babord den eneste
 utvei vi ser hvis det bare ikke kommer noe
 vinden også det, for lenger enn en båtlangde
 så vi ikke. Men heldigvis kom vi helt
 rundt og fortsatte ^{kontinuerlig} vestover igjen. Vår
 passasje var nu gått ned i kabytten. Plutselig
 ser vi noget der kan ligne enden av en liten
 holme rett på babord bang. Jeg lar båten
 passere så nær som mulig, men det er såre
 lite vi ser av den, skjönt vi befinner oss
 inne i bukningene, for snekanten gjør allt
 hvitt og lyst. Vi er dog enige om at det må
 være Waep, en liten holme rett øst for vår
 egen fjordmunning, og ved fra den å styre
 nordvest en halv time vil vi ta fyrodden.
 Dette blev gjort, men intet å se uten en
 rivende gal storm og sjö. Enn 10 minutter
 går. Nu, intet å se, vi får böie mere inn, da
 vi jo har gått mer enn distansen. Men
 ordren stopper i munnem, for idetsamme
 så vi et brott rett på babord bang ganske
 nær, og et isfjell stod i grunn ved siden.
 Nu visste jeg hvor vi var, det var Skrapstjærns
 brottet, og isfjellet kjentes ^{me} på ^{ogsaa} ~~for~~ ~~sig~~. Vi
 hadde altså gått langs skrapstjærnen! Et
 stykke som vi ser op for i pent var, langt mer
 da i ^{høland} ~~to~~ ~~sin~~ ~~stom~~! Litt senere forsvant det i
 snefokket igjen, men nu hadde vi sikker
 kjenning, fortsatte ^{derfor} litt til, la så kursen rett
 mot lamm og befandt oss snart inne i
 Cumberland Bay, hvor havsjöen smutret
 og hvor det var for et himmel å regne mot
 hvad vi nettop hadde vært ute i, og godt var
 det, for nu var mørket der. Vi ankeret i en

hvar hvor der lå flere båter, gav godt med
 sejling, og jeg gik med i katuykten hvor
 størten hadde fyret ordentlig op i kaminen
 så det var deilig og varmt. Hvitken følelse
 det er å komme ned, få av sig oljetøi og sjø-
 støvler, vasket sig og få føtt tøi på efter en
 slik våt jobb, fra klokken 2 om morgenen til
 11 om aftenen, det kan bare føles, ikke be-
 skrives. Styrman Lund var kommet til
 bukten igjen efter sjøsyken. Men fortelle mig
 hvilke saltomortaler han hadde fottatt for å
 kunde, kaste op i taket, og ellers på portieren
 høit oppe ved dørkammen, det vilde han ikke.
 Dog mente han at han flere ganger ikke
 hadde kunnet avgjøre enten det var gulv
 eller tak han hadde befunnit sig på.
 „Well, styrman, sa jeg, synes De så ikke at
 vi har fortjent en rykende toddy efter alle
 strabadene idag?“ Det hadde han intet imot,
 og vi var enige om at det smakte! Dog var
 det ikke lenge før vi var i våre køer, og det
 syntes vi nok var enda bedre! Men hvor lenge
 var Adam i Paradis? Ved tre-tiden på natten
 klarinet det, og så op og avsted til stasjonen, få
 leveret hvalen før arbeidstid og tilsjøs igjen.

Knöllhvalen.

lit!

Knölen er i det hele tatt en merkkelig hval,
 både hvad form og måte å være på angår.
 Hens lengde går kun op i ca. ⁴⁰ 50 fot for de største
 eksemplars vedkommende, og den har en så
 uforholdsmessig tykkelse at fet hval gjerne
 kan betegnes som kuleformet. Hens gumfarve er
 sortbrun, varierende, and som regel lysaktig buk
 der også kan være mørk eller hvitflekket.

Som en sjildentet kan manes at der på Syd-Georgia i 1920-21 iakttoes en knölhval, der var helt hvid med kun tre smale skarpt skarne sorte striper tværs over ryggen. Den opholdt sig i 8 dages tid sammen med 3-4 sorte holliger med nogen større isfjell, og passertes daglig av hvalbåten på dens vei ut og inn på feltet. Knölhvalen har av norske hvalfangere fått et betegnende navn, idet den både på hode, svinner og hale bærer knute- og knölt formete utvekster, foruten at den er så å si besatt med parasitter, en art skjelldyr der groer på hode, svinner og hale, dog ser det ut som disse snyltdyr finner den beste plass å være på, ved og rundt hvalens kjønnsdel, idet de både hos hvin- og hantvalen helt har betranset disse. Knølenes svinner er forholdsvis mer enn dobbelt så lange som hos annen hval, dens haleblade tilsvarende, finnen stor, barden sortgrå, og den blåser ca. 6-8 blåst når den er oppå for å ande mellom undervannsopholdene, som er meget varierende inn til ca. 15 minutter. Den lever av krill, sibe og kreps, men er forøvrig ingen kostforakter, idet den også tar tiltakke med sild. Toest er der også funnet i dens mave. I den varme og tempererte som lever den av kreps som forekommer i betraktelig mengde langs Syd Amerika og Afrikas kyster. Knölhvalen foretar årlige vandringer mot nord og syd etter årstidene. For den sydlige halokule vedkommende er dette typisk og blir lagt godt merke til. Når derfor sommeren stunder til på denne halokule, trekker knölhvalen som

i vintermånedene har holdt til i varmere vann, sydover mot det antarktiske kontinents kyster og øer, hvor den især sammen med blå- og finnhvalen riktig fräter i den her rikelige forekomst av „plankton“.

Nordmennene fant de derfor da de i 1904-1905 begynte hvalfangst i Sydishavet (hvorholdvis Syd Georgia og Syd Shetland), fanten blå- og finnhval også store mengder av knölhval. Og da denne hvalart gir forholdsvis meget olje og er lett å arbeide med, konsentrerte de da hovedsakelig sin fangst om denne. På Syd Georgia især var knölmengdene store. De holdt sig 15-20 kvart mil av land i hauger eller denger, som man heitte det, og i en slik knöldenge stod hundre, ja, vel tusenvis av hval hvis bläst stod konstant i luften som en sky, der var det liv og kamp for tilvarelsen. Fargt forvirket luften, av åten farvtes varmt rødt, torsken gikk i store stimer og knölhvalen, ja, den stod både på hodet og på halen, baltet og bläste og brølte og gapte, så det mest så ut som de vilde sluke både båt og mann- skap. Ja, så lett var det med hval at det hændte at en hvalbåt kunne legge sig inn i denger til tvært, la sig drive igjennem og ha full bær, 8-10 hval, på skip uten å ha rovt propellen, og slengte sturten fiskesvoret ut for i største skyning å neppe op et kok torske til kvelds, så brøket han likeså ofte en hval som en torske.

Denne knölbestand holdt sig ved Syd Georgia til 1910-1911, da fangsten her inntil dette årstall så å si utelukkende bærer av denne hvalart. Men så avtok knölhvalfangsten.

startet i 1911-1912 og 1912-1913, for neste sesong
 kom å utgjøre en betydelig del av de fangne kval.
 Dette gjorde dog ikke så meget her, da der
 jo siden kaptein C.A. Larsen startet
 fangsten på denne ø i 1904, også hadde vært
 storval nok. Der skulde bare større og sterkere
 fangstredskap til for å ta dem. Jeg husker så-
 leds i november måned 1915, en av de første
 dage jeg var ute på dette felt. Vi traff om
 morgenen på en bank og i endel spise fimm-
 og blåval, og snart staks fast i en av
 de sistnevnte. Været var stille med litt svak
 østlig dønning. Kvalen døde i skuddet, og vi
 begynte å hvele den opp. Men akkumulatortroppen
 var for kort og svak, den gikk i bunn og ydet
 således ingen fjering over, forøvrig brøt,
 og kvalen sank. I løpet av kort tid hendte
 dette to ganger til på morgensiden. Båten
 blev holdt kurs i den lille dønning der var,
 og hevet blev det efter alle kunstens regler,
 idet vi tentte at det vel for ... måtte
 gå an å få opp en av dem. Men nei, ibunden
 gikk stoppen, og kvakt så fugæren, så
 blokker og aviser slang om ørene på oss, og
 ferdig med den! Da vi om således hadde tre
 blåval på bunnen, gikk det jo ikke an å
 praktisere den stags kvalfangst over, og vi
 gikk derfor over på fintvaler ~~der~~ der var lettere, ^{at hvele opp.}
 skjøt fem av dem, og tanget for stasjon.
 Men hvor var disse store knølmenigheter blitt
 av på den korte tid? Opstøtt på Syd Georgia
 var de ikke. Men det var nok en annen
 faktor der ulla på den tid satte inn og
 som kom til å spille en stor rolle for knøl-

fontenstene i Sydishavet, og det var den i disse år sterkt tillagende hvalfangst i den varme og tempererte sone. På kysten av Syd Amerika, Chili, Brasilien og Australia, omkranset på øst- og vestkysten av Afrika, plassertes der stasjoner og flytende kokener. Ja, på Afrika var der en tid ca. 20 fangststasjoner i drift, og 60-70 fangstbåter krysset feltene. Og da vi jo nu har sett at knøltvalen etter å ha tilbragt sommeren i Antarktias åtemengder (krill), når høsten kommer dermed, da vinder vinden nordover til varmere vann og de store fastlandsmassers kyster for å kaste sine unger, leke og parci sig, så var det jo ikke godt å være knøl når man blev mottatt på den måte. Imidlertid satte krigen i 1914 en stopper for så å si all hvalfangst. Her, og mange var det ikke! der senere tok den opp igjen.

Knøltvalttuket, komminde sydfra i månedene mai, juni og juli, stötke an mot land på de forskjellige steder av kysten, og følger så dette helt opp i Grenabubuten for Vestafrikas vedkommende. Dette nordtukt foregår ikke særlig hurtig, idet hvalen langs kysten også treffer opp i åtehauger (kreps), og blir den ikke jaget, kan den gjøre kortere ophold her med bolting og lek før den fortsetter sitt tukt igjen. Det var interessant å se hvor livlig knøltvalen kunde være her i dette varme vann. Dog skulde man ikke tro at en hval med slike kuleformer som knølen, kunde prestere så store hopp i lufta som de rett som det var yndet å gjøre. Om

det var for å fri sig fra sine parasitter eller kun i kâthet, er ikke godt å si, men det var ofte å se knölen fôuta disse jomps. Og var det en riktig lettvinet kear så klarte den 2-3 meter mellem vannflaten og halespis-
sen. Og ikke bare enkeltvis hoppet de, nei, to ifølge og side om side, ja, en sjelden gang tre, som om det gjaldt viddemål! Og et underlig syn var det, nær eller mindre nær, ofte nesten på skuddstodt, å se disse svære kroppar i luften, og plasket når de falt ned igjen kan jo lettere tenkes enn beskrives.

Da det var vanskkelig å se blåst i den varme luft, forådte knölen sig ofte ved sine hopp i luften.

Har man jâket på et par knölvval (parfisk), søker man gjerne å få skutt hvalen først, og man er da temmelig sikker på også å få skutt hannen, da denne ikke forlater sin særete make men blir gående rundt den, ganske nær. Får man derimot skudd på hannen først, så flykter straks hinnen uten betenkning og overlater hannen til sin skejone. Om det er et utslag av hindedyrets troløshet eller et tegn på en høiere intelligens hos disse, således at de for værre farer, skal være usagt, men slite er det! Dog flykter eller forlater hinnen aldri sin unge, likegyldig hvilte farer de møter, men vernar den til siste åndedrett. I siste halvdel av august begynte knölvvalen i Ekvatorial-egnene å trekke sydover igjen, de hadde nei mer hastverk, gikk med stor fart, kullet av og til

57
som båt i biderinn når de blir jaget, men søkte
å holde kursen sydover. Det var mest passivt
og tøvntal med tunge som nu var på vei.
Ungene var ganske små, helt lysgrå i huden,
og flere hadde ennå brøkte haleblade, så
mange dager gamle var de ikke. Og det
er jo innlysende at var det noget tid kvat-
fangst ikke skulde være drevet eller drevet,
så var og er det i den varme og delvis i den
tempererte søne jorden rundt, hvor kvater
kaster sine tunger, blir smager og således lite
verdifulle. Det var her interessant å se
hvordan den forfulgte kvat søkte å vurne
sin tunge, hvordan den med små vennskapelige
telaste av sine sveiver (luffer) søkte å skygge
på når de var oppe i vannflaten for å ånde,
og holde ungen lengst borte fra sine for-
følgere. Ungen får alldelig ikke lov til å
komme op på innsiden av moren, altså
narmere forfølgeren enn henne. Nei, den små
varsågod holde sig på yttersiden, så hun i
tilfelli kan ta imot angrepet, og blir ungen
trutt, er det på grundt vann fra utkikkstønnen
iaktatt at moren hjelper den ved å bare den
på sin rygg, hvor den da ligger ganske
stille holdende sine små luffer flatt ut
over morens sider. Men dessværre! Alle an-
stungelser fra morens side mytter ^{her} disse
tilfeller indet, og hun små om ikke lenge gi
sitt liv for moderkjærligheten. —

I 1914 kom der dog en fransk kvat, hvori
der bl. a. heter: Det er forbudt å skyte eller
drupe kvat der ennå ikke er voksne, og det
er forbudt å drupe kvat som ledsages av

unger. Den engelske paragraf i lov av 1906 lyder: Det er forbudt å drupe unger av hvalen eller hvalkal, ledsaget av unger. Begge utmerkete bestemmelser hvis de overholdes, men skjönt disse bestemmelser står i de respektive landes fangstlover, er visstnok ikke overholdelse effektivt påtatt i et eneste tilfelle, og selv et land som England har ennå ikke maklet å se denne paragraf i sin hvallov tilstrekkelig respektert.

Forøvrig er denne paragrafen av, om ikke den viktigste i hele hvalloven, og blev den fra begge sider strengt overholdt, vilde den i det lange løp være til meget stor fordel, ikke minst for oss hvalfangere ~~og hvalkalfangere~~ ^{fangstfæringene}. For sydhavsfeltens vedkommende vilde ~~loven~~ ^{loven} (om den blev overholdt som den skulde), ikke spille noen større rolle, fordi når ungene, der hurtig vokser, kommer ned i disse farvann, sikkert allerede i løpet av sommeren larer å bolte, og dervid erfare sig selv, og så forlater sin mor. Dog forekommer det også her ikke sjelden mindre av all slags hval, der gir melk til sine unger. For tropisfeltens vedkommende vil derimot loven om den blev påsett strengt overholdt, spille en meget stor rolle, ja, den vilde sikkert få så stor betydning at hvalen her blev så å se fudet, som den jo også absolutt burde være på slike steder hvor hvalen søker op for å yngle, og hvor bestanden for en stor del i sidste halvdel av sesongen består av hvalkal og deres nyfødte unger. Blev hvalen fudet i tropisbeltene jorden rundt,

wilde den ^{onsagelig} öke äggen på våre syd-
havspelter. Nu iaar har hvalfangerforening selv-
* ~~staaet~~

Apropos hvalfjedning, som det i de sidste
aar både av videnskaperne og andre er talt så
megt for og imot uden at der endnu fore-
ligger noe resultat, vil jeg i denne forbindelse
si: Gå hvalen et fudet belte jorden rundt i
den varme og tempererte zone, f. eks. fra 45°
nord til 45° syd-bredde. Gør § 6 i den engelske
hvallov til en international toparagraf for
hvalfangst og påse den overholdt. Samfor-
stunge bestemmelser om hel anvendelse av
hvalen, således at kokerrime blir pålagt fulstøkkelig
større ben- og kjøttkøkken.

De selskaper der da har vært så fornuftige å
innbygge Løllis ophatingslipp for hval i sine
kokerrim, vil da selv i iver kunde hive hele
hvalen op på sin flenseplan, hvorefter de er helt
manøvre dyktige og kan oparbeide hvalen meget
lettere enn de kokerrim der er henviset til flensing
og lemning langs stribssiden, og derfor må ligge
stille så lenge dette arbeide pågår.

Disse knøltrekk hadde vi god anledning
til å observere og legge merke til da vi i mån timer
juli, august 1925, med flytende kokeri 1/2 Lanciering,
fangst på dette felt over en strøkning på ca. 500
kvartmil. Kokerrim Lanciering var en damper på
ca. 12000 tons; nettop innredet og ferdig som
flytende kokeri fra Trammars mek. verksted, og
det første i sitt slags idet der efter min side og
patent var innbygget en ^{brekstiller} skippanordning akterut,
hvorefter hvalen kunde hives direkte op på dekket
(flenseplanen), hvor flensing og lemning så

kunne foregå og hvalen nyttiggjøres fullt. Dette viste sig straks opplyst, ad det det kun toke minutter å hve hval op, og trods det var meget toppreknöl på feltet, utbragtes fangsten dog å ^{ca} 32 fat per. hval.

Seihvalen.

Seihvalen er den mindste bardsihval av fanger, og skyltormen rynker på nesen av den sålänge der finnes annen hval på feltet. Det er bare seihval, sier han og holder kurs og fart. Dens fettgehalt varierer dog sterkt på de forskjellige felter. I Sydatlantiken er dette ganske bemerkelsesverdig, idet den i månedene februar, mars, april, ved Falkeland ~~øerne~~ og langs kysten av Patagonien, (Sydamerika) optuder talriket og er som seihval betraktet meget fet, idet den under fangst ved Patagoniakysten 192⁷, utbragte gjennomsnittlig 24 fot olje. Ja, enkelte døgn utbragte ca. 30 fot per. hval, så her var seihvalen ikke å forakte. Men nogen måneder senere, i august, september, optuder den på Afrikakysten og er da meget magre, idet den ikke gir mer enn ca. 6-7 fot olje, fullt nyttiggjort.

Seihvalen i det sydlige Atlanterhav, har en lengde ^{mellen} av ca. 45-55 fot. Ja, enkelte eksemplarer kan gå op i ~~ca~~ 60 fot. Den har som finnhvalen en slank og vakker kropp. Ryggen kan vi kalde sortgrå, med overgang til hvitblårosen under buken. Lænnen er forholdsvis ^(Smør) som finnhvalens, men dens ryggfinne er meget større, og dens barder er sorte med mer og mindre hvite striper. Seihvalen foretar lange vandringer,

idet den er å se omtrent på alle hav, dog skye den is og kolde havströk men fanges dog ved Færöyene og nordkystens, og viser sig av og til på Syd Georgias buddegrad og i Sydishavet. Således er det fangt adskillige av den ved Falklandsöen og i de senere år ved Patagoniakysten, hvor dens føde er småkreps med ganske hårdt, rødt skall. Den botter som finnhvalen, momentant kastende sig på siden, åpenende, fyllende og lukkende sitt gap igjenn. På Patagoniakysten var det ofte å se to og to side om side botte og sluke kreps i sig på denne måte. Men seiwhalen har dog mer enn annen hval en forkjærlighet for å skumme føden i sig, idet den da går med overkjeven i vambningen og underkjeven senket ifter åtelagets tykkelse. Den er en utpregt vandrende selskapsval. Ved Nord-Shetland og Færöyene optalte den ^{og der} enkelte år i store masser, den kunde således komme fra 2-3 ifølge til store stier.

Dens undervannsperiode dreier sig gjerne om 5-10 minutter, men blir den jaget forandrer den ofte taktikk og viser da en åppentlig vne til akkurat å holde sig utenfor skuddvidde. Når den kommer op for å blåse en 4-5 ganger efter et slikt undervannsoptold, og hvalbåten er inarbiten av den (på slag) ved første blåst, ser eller hører den sig godt for før den gjør det neste og kan i lang tid gå sökende, synlig under vannflaten, til den ser sin chance for neste blåst. Under seiwhaljakt forsøker man derfor å holde jevn fart på båten og litt

mer enn den fart hvalen går med. På den måte kommer man sit hvalen på hold. Men forsøker man under dette å øke farten litt for å komme den nærmere, kan man være skværet på at hvalen har tvært det, ^{gjør} ~~gjør~~ det samme og leverer sitt neste blåst i samme eller lengre avstand fra båten.

Det var i 1911-1912, hvalfangstens år-
sunde periode hjemme, hvor fangstelskaper
grodde op som paddelhatter, og millioner blev
tegnat på få timer, skjint redere i flere til-
feller slett ikke visste hvor de skulde sende
sine ledige fartøier. Ja, enkelte ekspedisjoner
blev endog sendt avsted uten licens, og de
der var så heldige å ha en, visste mange
ganger ikke om der i det hele tatt fandtes
hval på vedkommende sted, eller langt
av mindre om den forekom i sådan mengde
at det var utsikt til lønnsom fangst. Folke
var gale! Bare de kunde få anbragt sine og
lånne penger i hvalfangst, så vilde gullet
strømme inn, og jeg tviler ikke på at om
en av våre disponenter i de dage hadde sendt
ut en aktiinnbydelse til damene av et
selskap med formål „Hvalfangst i Gogjø
eller Farris”, at han hurtigst hadde fått
det fulltegnat. Således ontrent kunde for-
holdene betegnes. Eventyrere kom hjem,
viftende med en papirlapp som de healte
licens og fortalte hvilken masse hval deres
respektive papirer representerte, men hadde
slett visstnok ikke grunn på om hvalen åndet
ved gjeller eller lunger, svømnet i vannet
eller krabbet om på land. Men hvalfangere

skulde de være, og det mærkelige var at de fik folk med sig på sine dengang mere eller mindre hasardiøse affærer.

På den måde blev der startet mange selskaber, og således kom der da også mange uduelige folk inn i hvalfangsten. Et eksempel her! Jeg satt en aften ifter? 1912 på Ustbanen, i cupen sammen med et par herrer der førte følgende samtale: „Du, kan du si mig hvor jeg skal få en hvalfangst-bestyrelse fra? Kokeriet er snart ferdig, men vi mangler en slik mann.“ „Kii, det kunde den annen ikke si, men han trodde da ikke det var så vanskelig? Du blev ansatt en selskapsfører, der vistnok ikke hadde kjennskap til annen hval enn den han som sådan hadde seilt forbi.“

Således blev der tilføiet vår sunde hvalfangst et knukk og et tap, som den hadde vanskelig fa å overvinne. Nu er imidlertid disse selskaper forsvunnet, og deres menn med dem, og vår hvalfangst er heldigvis åter kommet inn i det gamle ^(med maysskald angvar) ~~gamle~~ spor. Og når høsten kommer, forlater igjen vår fangstflåte sine hjemsteder så å si hem bemannit med våre fødte fangstfolk. Menn, der som 14-15 års gutter med store runderende øine så sitt første blåst stige op over horisonten. Derfor kan ingen nasjon om konkurrere med oss, og derfor kunde også kaptein og skytter D - - - - - aten å skryte, svar et fremmed lands konsil som han gjorde, da han i et ekstraordinært ørend fra feltet var oppe i en stor sydamerikansk havneby. Konsilet blev gram i her da han hørte at D. var medlemmann

og spurte hvordan det kunde gå til at han med kun norsk certifikat kunde stå som fører av denne båt. D. fortalte straks hvorfor, men konsulen kom med flere innvendinger, hvorav den sidste var at D. jo ikke snakket nedkommende lands sprog flytende engang! D. der forøvrig er bekjent for sine lune, treffende svar, syntes nu det kunde være nok, og sa derfor: „Uidskyld, hr. konsul, men ved fanget av hvad selaver norsk sig indmerket, og hvor den blir skutt er der kun nødningen der står bak kanonene. De kan søke jorden rundt, men De vil ikke finne en landsmann av dem der kan utfylle min plass ombord i denne båt. Og kan De det, er jeg villig til å gå fra båten øieblikkelig.“ Konsulen utfordiget stilltunde skipspapirerne, og D. gikk til sjøs. —

Syd Ökenöene.

Det første skudd på mytt felt.

Det var høsten 1911 jeg gikk sydover med et av de mystartede selskapers kvalbåter, som fører og skytter, og gamle skipstuderens ordre tød: „Undersök Syd Sandwich! Og så! hvis nødvendig Syd Ökenöene! Kort sagt, finn havn og kvalfelt til kokoriet og de övrige båter, der litt senere følger efter!“ Ja, det var opgaven! Men allt det vi dengang visste om Syd Sandwich, var kun at de bestod av en rekke småer, hvorav et par skulde være vulkaner i virksomhet, at den sydligste het South Thule - Verdens ende, og vel måtte ha virket avstrekende på sin opdagelse siden han syntes at enden var nær! Det skulde

imidlertid være interessant å få se disse Ö-
 grupper, og en ting visste vi jo, og det var at
 det måtte være hval der, og en masse is, men
 havn! Ja, det var det vi skulde finne. Om
 Syd Orknøerne visste vi at det var en ö-
 gruppe, bestående av tre nok så store öer
 adskilte med smale struder, at det var meget
 hval der, men at isen også der stungte, undtagen
 en forholdsvis kort tid av den antarktiske
 sommer. Og travneforhold? Jo, det syntides
 om at de skulde være dårlige, men ingen
 visste noe sikkert. En Sandefjordskvalbåt
 hadde fra Syd Shetland ved juletider 19?
 vært derborte, passert et av strudene og sett meget
 hval, og et par år efter var en annen Sandefjords-
 ekspedisjon så nær at de så öene, men kunde
 ikke komme lenger for pakkis.

(Ingen hadde jo hittil drømt om at der
 med det til særskilt innrettede kokserier,
 som vi her senere skal se, kunde gjøres store
 fangster uten i månedsvis å behøve for-
 bindelse med land). Vel, det var med den
 vidin vi forlot Norge. Det var ikke meget,
 men dog mere enn flere andre utgående
 ekspedisjoner på den tid visste om sine fangst-
 felter, for vi visste jo iallfall at hovedbetingelsen
 for at hvalfangst kan drives i dette felt,
 nemlig hval, fandtes der. Andre hindringer
 der møter en slik ekspedisjon og de kan være
 mange, må jo overvinnes.

Så nådde vi da efter 38 dages steaming
 Syd Georgia, gikk inn til Little Harbour, fikk
 kull der av den meget innvøitekommande
 fangstbesyrer, antip så Gaytrøken, den engelske

Indt på side 63.

P. SØRLLE

ØRSNES

FR. TØNSBERG

TELF. 2172

Ørsnes pr Tønsberg den..... 19.....

+ Her i Gryftriken ligger i disse dage et fortøj
(S/S^{en} Tulla) der vel nærmest maa betegnes som en
smer kvalboat. Den var bygget af kommandør
Chr. Christensen i Sandefjord, og nu udsendt
udt ham på gangst og rekognoscering til
Sydishavet. Kapteinens beretning fortæller mig
at han havde været ved Janmischæerne og i
en slak isperiode ogsaa havde kommet ind
til "Syd Thule" de sydligste øer, men at
havneforholdene her var daarlige, dog havde
han fundet 90 fjerne vann i en liden vike
mellem "Syd Thule" og mente at det maa
kunne lade sig gøre at ligge her med et
mindre fortøj, ellers havde han kun
loddet gaaende med 200 fjerne i vannet
uden at gaa ^{anden} hund mellem Thuleøerne. Naar
saaledes Konsul "Bjorn Agard" i sin bakkfang
og forsterking placerer disse kapt. Jørgensen
lodskud mellem Brisslæen og Syd Thule
Saa er dette sikkert en fejltagelse af
ham! idet kapt. Jørgensen i forbindelse med
sagen om ham og sine ^{forstyrrede} lodskud kun
talte om Syd Thuleøerne hvilket ogsaa frem
gaar af hans saendte skitse udført af ham

og overlodt mig, dagen før vi gik til
Lannuöarna, og desuden loder vel
indsejle en kaptajn (uden eschortions
omstændigheder) midt mellem øer der
ligger saa langt fra hinanden som
Brustalöen og Lyd Thuli, först naar
man nærmer sig angjeldene ø, loddede
man ikke er kjendt. ~~og mangler karter.~~ Og
altså først gik de til det første ø, da
de så sit sidste leeseer fra Syd Georgia
trakte at de ~~ville~~ ^{ville} ~~gaa~~ ^{gaa} ~~der~~ ^{der}
sine egne leeseer og ~~ikke~~ ^{ikke} ~~gaa~~ ^{gaa} ~~der~~ ^{der}
egent karter. — Godt at vi alle blev
loder sikret, for såre karter fra
gamle England maatte vi jo ventlige

magistats residens for udtelaring, og hvor jeg
 havde interesse av at træffe den daværende
 fængstbestyrer kaptajn C. A. Larsen, som
 jeg visste havde været på Syd Sandwich
 en kort tur med en af sine båter og
 også landt på "Candlemas". Men at
 han også da havde hentet sig en stærk
 kullosforgiftning, som desværre gjorde ham
 færlig syg i lang tid. Så forlot vi Syd
 Georgia med kurs for vulkanerne eller
 Sandwichgruppen, som de heter.

Omkring dags morgen ved 4 tiden kom
 styrmanden og så at om så han en stor
 røksøile fornt, det var altså røken fra en
 av vulkanerne. Kommen op på bron
 møtte mig et stort og klart syn! Sjævn så blank-
~~blotet~~, ikke et vindpust at mærke, og
 himmelen var så blå og klar, som den kun
 kan være, der is er nok langt fornt her
 der sig en ueldig, blå røksøile op av horisonten.
 Det så ud som steg den op av selve havet, og
 lidt efter lidt som vi kom nærmere stikket
 klare ildtunge op med røksøilens ^{top} ~~top~~,
 for igjen efter en stunds forløp at gå over i en
 slank fast ildsøile, hvis forlængelse røksøilen
 dannede. Og begge var de i den stille luft så
 snurrelle i sidene, og røksøilens topp så blå,
 at det så ud som gikk den inn i selve himmelen.
 Det var et imponerende, og på dette tidspunkt
 mest ubegribeligt syn, da ~~det~~ ^{syn} ~~syn~~ ^{syn} ikke så
 toppen av den og derfor heller ikke krateret,
 kunde jeg tilensom ikke retelig fortælle mig
 den store ildsøile i hærkanten. Alt hvad
 jeg for hadde set av lignende var for lille -

putteri å regne. Dog, vi nærmet oss hurtig, og snart gik de ildvållens ruder det over å et sort fast punkt, kratets øverste topp viste sig, og ön steg over og over horisonten. Man dukket også tre mindre øer frem nærmere, hvorav den første, Dickow, ikke kan betegnes for annet enn en stor holme med en liten innskjæring mot sydvest. Den neste, Zana Dowski, var en litt større langskaft ø med utvundne lytte rök på toppen, altså vulkansk, og en åpen bukt mot syd. Den tredje, Wiskoi var av samme størrelse, også med liten innskjæring mot syd. Efter å ha undersøkt disse tre, vendte vi oss mot bandlemas, den fjerde i rekken hvis ildspygende vulkan er en av jordens sydligste og største skorstene.

Den forekom oss å være den interessanteste, men at den også var den farligste av öene fikk vi senere føle, med sin veldige å full virksomhet værende vulkan, der stadig utspygde sin galde over isakker og isfjelle. Og kvite vil den allt levende som rover å ta ophold innen dens rekkevidde. Den bestod egentlig av to øer, en større og en mindre, den siste for øieblikket helt hvit av sne, den annen helt sort, isammen et underligt syn. Vi passerte den ganske nær på vestsiden, da jeg fortløbig intet ophold vilde gjøre der, idet jeg tenkte mig at vulkanen, selv om den fineste havn og de beste betingelser forøvrig var tilstede, nok vilde nekte allt levende å ta ophold der, selv for ganske kort tid, og at den nok vedblivende vilde bli eierherre her som den hadde vært det fra tidens morgen. Vi lot det

derfor gå mot øen Sanders, da så ganske stor
 og antagelig ud på arstænd, men jeg så også
 isluften fæover. Skulde de gjenvarende øer
 minn være innestøttet av pakkeis, og vi av den
 grunn ikke få dem undersøket? Ja desværre,
 der var allerede nu flere marker der tydet på
 det. Vi fortsatte minn en timas tid, og så
 dretket der op i horisonten flere hvite toppar
 og så en hvit stripe, som ikke var vanskelig
 å tyde. Det var isen, der sannsynligvis for
 en tid vilde stoppe vår videre undersøkelse.
 Vi gikk bort til og langs iskanten. Det
 var stor pakkeis med litt kant med isprunget
 isfjelle der innestøttet øen Sanders, strakte
 sig nordost- og sydvestlig retning og mot
 syd så langt øst så fra tømren. De
 sydligere är lå således inne i isen, og
 vi med vår lille kullbeholdning kunde
 ikke gi oss til å vente til isen muligens
 drar mer eller mindre vekk. Det kunde ta
 lang tid, og dessuten, når is optiätte i slike
 mengde her på denne årstid, og selv om vi
 fandt havn, og dette kun var en stor is-
 pakke, så vilde der komme flere slike fra is-
 massene i vest. Og da ingen dengang ante
 hvad isfangst med ~~de~~ store koterier var for
 noget, ~~og da disse ikke var vidt utbredt var~~
~~noget primitivt innredt~~ så vilde jo dette
 hindre ~~alt for meget~~ ^{bare} mere dærende primitiv innredet.
 Da vi således var stoppet for sydover av isen,
 så lot jeg båten gå op til vulkanøen for
 dog å se litt nærmere på denne interessante
 ø. Den hvite ø var der intet tegn til havn
 på, men på den sorte, kratiøen, fandt vi en

kunne bli
 det er rasimel fangst av det
 koterier

mod østnordøstvendende åbning. Da det allerede var mørkt og også blæste stærkt fra nordost, besluttede jeg at gå rde av øen og forsøke at få ankeret de mørkeste ^{part} timer av natten, og så fortsætte undersøkelserne i lysningen og om omkring lande. Vi var så heldig efter et par forsøk, at få tak med ankeret på tyve farnes vann helt oppe ved den største bredde, og gav skjellingene på lamp ca. 70 farnes i vannet.

Således lå vi da, klar i maskinen, og med stearnen på spillet for at kunde blive op øieblikkelig hvis vi igjen skulde gå idrift, is vilde de oss, eller det fædønte ildsvælg over våre hoder skulde forsøke at kulle oss med sine tette skittengule røkmasser, som vi ^{nu} så, frisket av stormen, uilde ait over havet et stykke tilhøire for oss. Og skulde vinden løme litt på sig, så vilde den kulle oss på "no time", hvis vi da ikke var hurtigere under den!

Jeg så til styrmannen, idet jeg gikk ned for at slange mig ^{litt} på soffan ~~at~~, at vi måtte gå øieblikkelig hvis røkslangen derborte skulde komme nærmere, eller der mærktes den mindste svovellukt. Forresten var det allerede på dette tidspunkt et par ^{man} kom ment at kjeme slike underlig lukt når "Palmer" i den. lange hjettinglukt dringet nærmere røkslangen. Dette resulterte at vi luktet og pustet en stund alle sammen, men kunde intet merke, og resultatet blev at ophavsmandene til all denne ølkanluktingen måtte være begavet med noen særskilt fine neser. Kloketen 2 1/2 på morgensiden kommer styrmannen ^{springene} ~~loper ad~~

og sier at om må vi gå, for roten er plutselig
 kommet ganske nær og med den en sterke
 svovellukt. Jeg tar trappen i et par trinn
 og er i et øieblik på broen. Winchen vinner
 allerede ankerkjillingen inn med rasende fart,
 og idet ankeret brøkker fra timmen, står jeg
 maskintelegrafens på full fart forover, og
 båten svinger ut fra den tykke sortgule røk-
 masse, som om er kvitende over oss. Ankeret
 smeller til i klyset, og farten ökes. Du skal
 der intet fint ~~snø~~ til for å kjenne luktten.
 Den fyller min nese, gjør mig helt tørr i
 munnen, og jeg spyttar svart. Men snart er
 luften friskere, så helt frisk, og jeg står sakte
 til maskinen for å få greie på hvordan
 guttene har klart det. De har satt ankeret
 inn, og en kommer op på broen. Skiktselsin
 og stemmen er styrmanns, men ansiktet er
~~nere~~ ~~negers~~ ~~sort~~ ~~og~~ ~~hvitstrevet~~ og
 helt utkjennelig, antagelig efter forskjellige tate
 omkering anserigjennem. Jeg står i en hjertelig
 latter, men stopper halvveis, for styrmannen
 har gjort det samme, og ved å føle efter i
 ansiktet ~~for~~ ~~jeg~~ ~~hånder~~ ~~helt~~ ~~sort~~.
 blir ~~min~~ ~~hånden~~ ~~helt~~ ~~sort~~.

Der kommer et par negre til op på broen, og
 latter blir det så flere må holde sig i retke-
 verket. Vel! litt vann i ansiktet, en hollender
 i hatten, og med et disete blikke på kuler-
 slangen der akterut, stamper vi oss med $\frac{3}{4}$ fart
 op mot vind og sjø til tvært av øen, for omme
 kross vulkanen å se litt nærmere på den åpning
 vi igår hadde sett stejere sig inn her. Det
 blåser så det ryker med en gråting, trykkekende
 regntimmul. Jeg lot, Palmes gå så nær land

som mulig, og da vi var tvunget av åpningen så den bud røk ut med et ikke så lite basing innunder. Men det var en ting der bortsett fra vulkanen gjorde den ubrukelig, nemlig at der bruket over minningen med den sjø der var gylte, så dybden var derfor ikke stor nok. Det var forresten også tilnærmelig, for selv om vi her hadde funnet den fineste, brukelige havn, så hadde nok den karr der oppe på toppen bruket oss ophold innen dens merker mer enn timer av gangen.

Jeg kunde ikke lenger se selve krateret. Det gjemte sig i den lave, stimpulle himmel, men den så allikevel ut som en rykende lava-klump, idet der fra midten og opover med utes mellomrum sprang små røkesøiler frem. Muligens var dette utstøtete, rykende lavaklumper fra selve krateret, men det gav intet der så det ~~at~~ inntrykket ^{for øieblikket} at havet ~~var~~ var ibrann.

Ferdig med den! Et slag nestovet, intet mere å utrette for oss før isen hadde drevet ~~se~~ mere utk! Hvat hadde vi sett så kinnene ~~hadde~~ løpt ivann. Men hvad hjalp det, vårt kokeri måtte ha basis, og det fandtes efter hvad vi hittil hadde sett neppe på disse små øer, muligens på den sydtigste, men den var også mest utsatt for is. *

Godt, vi hadde store øer, Syd-Orknøene, i bakhånden. De måtte nu være isfrie, så langt vest som de lå. Kursen sattes for Syd Georgia hvor vi kunde få fylt våre ^{nyer} ~~brun~~ ^(dring) brunnere til videre undersøkelse, og hvor vi hadde vidre til å møte kokeriut. Telegrafer fandtes ikke på fangstbåten i de dage, så det var ikke så godt

* mere utk!

alltid å få møtestedene til å skaffe. Men vi var tilbake i Litch Harbour myttårsaften, og myttårsnatten lå bokseriet på havnen sammen med en kvallbåt. Vi gikk strakes langsiden, rapporterte hvad vi hadde sett av Landvictorien, fikk kull og proviant ombord. Så lettet vi anker, og sammen sattes kursen for öen Sanders sömnenfor Landlemas (vulkanören).

Antommul dit var isen drevet noget sydover, og kvallbåten ^{kunne} undersøkte hver sin side av öen mens bokseriet holdt sig å passende avstand på vestsiden. På östsiden av Sanders som Palmu undersøkte, kom vi inn i en innstejring av öen hvor der lå en del stejar å en halvunding utenfor, men det var for stor åpning mellem dem.

Land var der skandbudd, og her spaserde tusinder av pingviner ifterhvandru som soldater på geledd. De stanset av og til, la hodet på skakke, så og stadet litt, ragget igjen avsted, undrunde sig over hvad det var for et stort dyr der kom svømmende henimot deres skandbudd. Men tuldligvis for dem og deres egg, gjorde den dem en fransk visitt, og ubetydnet fikk de fortsette sitt slaraffenliv.

Således undersøktes omni to öer, men de hadde ingen havner, kun store glasierer å by oss.

Syd Thule var vel den der kunde blitt valgt til basis (se kartet), men da vi også hadde den meget store, lunge vest, og følgerig mere isfritt liggende Syd Gatemögrupper, blev denne valgt, og kursen sattes dit, dog måtte man temmelig langt nord og vestover for å rundga de store ismasser der lå mellem begge ögrupper.

Så en dag lå kokeriut ved en isfi Syd-Polregionen. Hvalbåtene var rundt efter havn, fandt en på sydensiden av Powell Island. Havnen var fullt inne ~~med~~ og god nok, men allt for liten og isar var innløpet for grunn og smalt til båter av vårt kokeriis størrelse, for det var kun ca. 100 fot bredt og 18-24 fot dypt vann i innløpet (se kartet). Efter oppløddring fandt kokeriis kaptain dog havnen brukelig, og med Palmur foran bangen gikk dit inn med en viss fart. Da Palmur svinget op i havnen, vred kokeriut plutselig over til styrbord, og så stod den der med nesen ganske godt inne i stemme og akterskipet på skrå tværs over, så det nesten dekket hele innløpet, kun efter latende en liten åpning mellom sin babord-åring og det motsatte land.

Ja, der satt ~~den~~^{dekket} ontvunt som i en forlokket hjemm, bare med den forstejll at vannet rundt inn i båten istedenfor ut av dekken. Det var i forminnet den hadde fått lekasje. Den blev keltet og tanget så hvalbåtene tenkte, men kokeriut syntes uvisst det hadde funnet sig en sikker plass og kosses fultobig våre anstungelser. Men ut på morgensiden dagen derpå, da der var kosses indel kull itand, slapp det sitt tak i stemme, bragtes med bangen inn på ganske grunn bunn inne i havnen, og så førte ~~dekket~~^{også} bangantene ut og satte dem så nær strandbudden som det var mulig å komme.

Og da kokeriut ellers var vel fortvøit, slakte hvalbåtene strakes sine neser ut i hvalth-

studet og jakten begynte. Det gjaldt om å få løst det første skudd på det nye felt, og få bragt den første kvat inn det kokoriet.

"Funding" (vår kompanifangstbåt) satte allerede for en vort*, og vi "går an" på to kvat som nettopp blåser et lite stykke borte. Da bukter der plutselig op en kvat på slag litt på styrbord bang. Et par knagger av raket, og parallelt med kvaten svinger båten op, i tredje blåst kuler den, smeller gjøi det, redskapsskudd* i det, og kvaten er død. Den ligger inn til bangen og legges an. Nu smeller det også fra "Funding", og kvaten som vid disse gode øer hadde gått ferdig fra Arilds tid, smatte også her gjøi bekjentkap med nordmannens karpunkanonner.

For høit trykk kappslipes der for kokoriet. Fyrtøterne håndterer skryffel og slis det beste de har bært, mens vakt-havende anasteminist renner op og små-bairdende med lederen igjen, hvis ikke resultatet er tilfredsstillende. Efter 1/2 timers sliping, ~~fra~~¹⁰ båtting der foran "Funding" nås kokoriet, slipektein slås av, ut igjen, og fangsten er i full gang. Det var kvat nok for oss og godt å fange, men hadde vi ofte vår fulle høre med å holde oss klar av alle de store og mindre isbjell som anskutt kvat satte inn mellom. Og store isstykker ramlet ned keen for drømmet av våre kanoner, når vi i jaktlivet kom til å skyte temmelig nær dem. Da kunde det mange ganger se morsomt ut! —

* Strømmingen i mangfoden hvor kvaten har vært gjøe.
 xx Gons delen

En natt skjøt vi faktisk en rusk av en blåhval med langholmen, og den hadde ikke fått harpunen i sig før den med rasende fart for nordigjennum skudet, krydsende mellom isfjell og flak fra land til land, med linen strukket som en bærstang fra båt til båt, ofte veltende store og mindre isstykker når den skar ut til sidene. Og skjönt båten fløi med full fart forover, gikk dog hele vår linelente, ca 1000 meter, ut på tamp så det røk av bumselampene og uten at fartun saknet, så ^{vi} jeg begynte å studere på hvordan jeg kunne dette vilde inde!

Ved Spence Harbour skar hvalen styrbord over og satte kursen rett på noen skjær innover luten. Jeg ventet at den vilde bli utek for disse, men nei, den holdt kurs og fart. Nu var den ikke mange farnene av, og så vendte den med halve kroppen op på et av skjærne, gjorde noen slag med halen, og var død. Vi hadde fått stoppet fartun, her var det til 100 farnar og måtte derfor tange med full fart for å få hvalen av kvastkjant igjen.

Ombord i kokkviit stod man straks i arbeide til op over ørene. Men lekkasjer måtte der også tenkes på, for den kunde ikke repareres med de midler vi hadde for hånden. Der måtte andre saker til. Derfor måtte vår kompanibåt "Funding" en dag avsted til Syd Georgia efter dyktene, og i mellomtiden skulde "Palma" skaffe kokkviit der båt det hengte.

Det klarte vi også, idet kokereiet på de dager fikk 20 blåhval, 8 finnhval og nogen kvil. "Funding" kom tilbake med to dykkere, og vi kunde presde lettere. Jeg vil ikke snakke om søvn, for ingen av oss hadde vært ute av klamme i den tid. Dykkerne gikk straks igang med å utbedre skaden, og efter ca. 10 dages arbejde var de ferdige, og kokereiet nogentunde sjødyktig igjen.

I midlertid var den tredje fangstbåt "Powel" kommet og gått inn i fangsten, og så blev det "Palmer" som skulde bringe dykkerne tilbake til Syd Georgia. Med disse ombord, forlot vi da tidlig en morgen "Falkland Harbour" og steامت med full fart nordigjennem stedet. Det var fint vær, og vi var snart ute av dets vinnning. Dykkerne og jeg stod og talte sammen på styrbord side av broen om disse øer og utsikten for fangsten her, da jeg kom til å gå over til babord side, og hvad får jeg se! Noe der ligner en hvit sky med ved horisonten. Jeg vet hvad det er, skjönt jeg ikke hadde sett noe lignende her før. Det var kvablast, og det så haltrige at de dammet en skybanker mot horisonten. ^(altsaa, i husholdning) Da vi ingen interesse hadde av å la utenforstående se hvor meget kvat det var her, så blinket jeg til skipmannen, bad ham værsko når vi hadde passert dem og la mig om resten!

Jeg gikk derfor over til dykkerne og spurte hvad de syntes om en formiddags-

gjøller? Jo da! Det var ikke mig i deres
 minde. Så fulgtes vi ned i kabytten, hvor
 jeg fik dem plaseret oppe i sofaen, satte
 Whisky og Farris på bordet og belavet mig
 på å underholde dem en stund, hvilket
 nok ikke vilde falde mig vanskeligt
 sammen med mine stærke allierede, som
 jeg kunde la rykteke frem efterkvart.

Langt om længe kom dog styrmann
 ned og sa at nu er det klart, hvilket
 betød at vi hadde passert kvaldengerne

Jeg sa derfor litt efter velbetømmene til
 mine gjester og gikk sammen med dem ^{my 51.}
 op på dekk. Akterut så jeg en skym
 der dannedes av kvatblåstene, men den
 var om så langt veket, at det måtte övde
 öine til for å konstaterne hvad det virkelig
 var.

Vi bragte våre passasjerer til Syd Georgia,
 og sjette dagen var vi tilbake i fangst
 igjen.

Lidt senere arotok kvaten meget vort blev kaldt og
 stormende. Jeg hadde hørt at der paa Söndre Island
 den östlige av öerne skulle befinne sig en antarktisk
 loaiske station, dens medlemmer hadde jeg lyst til
 at bide paa' og se, hvordan de hadde det, da de
 nu vistnok for lang tid ikke hadde noget fra
 yderverdenen.

En stormfödd i bådet eftermiddag vi laa og jaget
 efter kvat utenfor denne ö, hvilket vi roet sig i
 båten og da vi ikke så den kvat, bestemte jeg
 mig at gjøre besöket.

Vi nærmet os snart Antarktisk bay, der som en
 bred kilde gaar ind i öen fra Sydvest, og efter

nogen søken langs vestkanten af fjorden (sandt er
 da en strandbudd som jeg antok for bånden af fjorden.
 Tåken var nu så tyk at vi ikke så mange sørene
 og det mærket allerede. Vi ankrede saa nær strandbuddet
 som muligt saaride var væn i vænnet og gjorde os
 klare til at gaa iland. Jeg stak min "brøms" i tomme
 for skyrmændene og en stor onding ved navn Anton
 med, og vi var snart inne ved bredden. Det var ret
 tegn til menneskelig liv at opdage noenspeks, men
 jeg vidste at i nærheden måtte stationen befinde sig,
 og dens medimmer måtte vi vel finde levende eller døde.
 Vi drog derfor prammen højt op paa strandbuddet og
 begav os saa indover land vi kunne forstaa var dalbunden,
 et langt stykke, idet vi skubte høje klæbeller paa to
 sider af os. Vi havde ikke gjort mange minutter,
 før vi foran os så et lille bjerg af et
 hvidt ligende en mørk søvlsbylle. Vi nærmet os
 snart pladsen foran bjerg, kunne vel være ca.
 100 skridt fra dette, da jeg blev stoppet ved et
 glædeligt grip i armen af en person der var ret nær
 en almindelig skarp blik ogsaa her paa
 land ender, og først havde opdaget noget usædvanlig.
 Nu saa vi andre det ogsaa. Det var et dyr, men
 ingen af os havde før set noget lignende.
 Det var mærket og taalen kom det snart og med
 glødende øjne og frendte gæbe. Det lignet en ulv og
 var kalt, dog var den meget mere end en hund
 og jeg måtte iværthelig tænke paa at det måtte
 være "Barkivulshunden" eller kanske en anden
 varri der kom imot os. Jeg fandt mig pludselig

* Anton saa ogsaa. hvalest meget senere end de
 andre ombord og kunne fra fjorden med det blik
 følge hvilken mange faar under søflaten. -

staaende alene med revolutionen i haanden, idet
 gultene der var waakende. Høddet frækket sig en
 tredve - firti skridt tilbage, hvor de stod med hver
 sin store skov i haanden. Således ventet gaa den
 med fingeren paa abstraktionen, fast bestemt paa ved
 det første ansej, at sette mig alle mine mellem dens
 øind og hvis ikke det var meget skulle den faa hele
 magabint. Den kom hurtigt nærmere og mere vel og
 ubestemt saa den sit med sine gløderne sine og sit
 store røde svale som den var og sit naturligt aafnet
 til øine - ~~med~~ en vill præsen eller kontinuitet visende
 en sandgav som jeg nødigt ville gøre betydelighed med.
 Nu var den ikke mere end flimrende skridt fra mig
 fingeren lakte allerede ved abstraktionen, da den plud-
 selig stoppet; således stod vi og saa paa hinanden
 uden sikende og idet jeg målte avspændt til døren,
 begyndte jeg skridt for skridt at gaa uden om
Aigerkatten og nærmet mig således hurtigt stadig vædt
 mot den, og holdende den paa hornet. Den holdt
 frende efter og forvoldt indelig at komme paa ryggen
 av mig, "Men nu du går, banker jeg, det skal være
 det sidste du kan leve til," således holdte jeg halsen
 ved at gaa helt bortangs døraapningen og stod inne i et
 lille rumfang. Dogret havde mit iagen stoppet, og a
 alle skridt fra døren, idet den mit hidsigstalende ikke
 brod sig uden om mig, men jeg holdt helt fasten at
 vi med den, mens jeg forvoldt at komme ind til
 det rummand. Underlig at jeg ender ikke saa
 meget til den, men så troede jeg stemme, og jeg
 banket paa døren en gang - to gange - tre -
 der lod ingen indlydende til at komme ind.
 Saa banket jeg for tredje gang endnu i haanden
 paa døren, da hørte jeg stemme sine - mens
 der lykkede efter enkle og usædvanlig lyd.

Men saa flettede straks stemmene med samme styrke. Da slog jeg knyttænnen tre gange i døren saa det smældede og vakkelt brød sig ind i døren. De borte stode bli skovet tilside og et svakt, kom om". Da slog jeg døren op og det midt ~~indst~~ i ~~åbningen~~ foran mig stod i en flakvortul fem forbandede mænd der holdt paa at klargjøre sig situationen, hvordan den fra deres side burde tage sig. Jeg saa straks det var skandinaver. Udtrykket i deres ^{ansigter} var saa overrasket og saa komisk at jeg, troede jeg berøbt mig for at være et alvorlig ansigt, maatte de kaldt mig tilbrød, "Godeaas minne herred" vordet at jeg kom ind med døren ind i huset og revolver i haanden - jeg er normand & ligger froat på det øjeblik her. Jeg vidste at det skulde være en liden anærselig. Saaen paa denne ø og hadde lyst til at høre om det stod godt til med dens medlemmer. Efterom jeg smakkede læberne ansigterne til og gædselig talte de alle i munden paa hinanden, hvorav jeg opfandt følgende betyngelse paa godt ønske. "De er alle sølvskeer - og det inde det jeg hellere havde haft at vi ville mig få brødt av sølvskeer mangangart. Endelig fik de bære sig isig og borte dem borte at sløjke mig to gæstverier. Hvis de ikke allerede var oplyst av deres store kær dette, "Da Pumaen er los" ropte en av dem og midt den fort han satte sig av huset, kom det mig at rummen (argentinisk lue) som det attraakt. Han sig at var ikke var hist i farten. Dog kom han straks tilbage med givne i hånden og hadde med sig det loven fast. Expeditionens medlemmer bestod av brødrene Michelson - Stålhanden - Oliverona og Kjekken Anderson. - Den ene av brødrene var Expeditionens chef *. De fortalte at de ikke hadde sett andre

* Han viste først sin sinne derinde og ligger begravet paa den lille kirkegaard.

mennesker paa ti maaneder - og at de indeni havde
 det forholdsvis bra, dog begyndte det at skaffe nos
 provianter - og der var det baalder for denne vilde
 stilt paa, men de varde var at de hadde været
 uden tobak de sidste to maaneder, og hadde forstet
 alle slags drovager. Vi spiste tabak der og ikke blandt
 annet kunger som under kaptein Andersens Tid hadde
 vist ganske vildt. I mellemtiden hadde en af guttene
 været ombord eller en halv kasse tobak og noget tobak
 og da jeg efter maaltidet satte dette paa bordet og var
 "var saa god" var det morsomt at iagttage deres mine,
 hvor forsigte de havde og med de første drag - Eksempel
 sidd for at egeren pudsede skulle forsvinde mellem
 fingrene paa dem igjen. En av dem fortalte at det
 værste de hadde at hanke med var enromheten og
 stadig at se de samme ansigter. Derfor handlede det
 som regel at en eller annen av dem var mere
 eller mindre paa av sig naar de formentlig var
 kom. Dette var ogsaa tilfelle med det han tvivlende
 betrodde os at her av skulde var det under oplyst
 av de andre. Vi kunne dog ikke opdage annet
 galt ved manden end at han et par gange viste
 den forvante ender av en eller to maanedes og
 derved kunne stykke. Der fortalte en ung vider av
 av det første kvarte midtimmer det første
 sindssykt. Det var en stor sterk mand og tilslutt
 vidste ikke hans navn, hvad de skulle stille
 og med ham, og det han derfor saavet mulig
 ha sin vize. - Han ville blandt annet absolut
 gaa til dykkeren og maatte dog gaa da han
 var redd for at kaptein Scott ikke skulle
 skulle kunne se ham. Det var kvartovers og
 noget. Det saa han med det samme. Han betrodde
 og da hans kammerat fortalte ham om det.

men tilslutt drog han frem en isblæde og forsynde den med proviant samt søvpose og begav sig således en smunden ulover *Scotobdia* han og var snart forsvundet for sine kamraters blikke. De trodde, de ikke mere skulle see ham igjen, men daen efter kom han forfrosset men ellers velbeholden tilbage igjen og fortalte, at han ikke hadde naadd polen naaerme ar daardig ubeskrivning og at han hadde lidt sad trykkelig. Na de spurte ham hvad han hadde lidt det svarte han, at han hadde lidt av for høit søvpose! Det hadde han ogsaa rett i. For da han ikke naa isen slo leir et par mil syd av fjordmündingen hadde han maattet snøre den høite søvpose igjen rundt halsen og laa daaleder med kroppen inden i og hodet utenfor hele natten. Om morgenen fandt han det derfor lidt at opge paa sin. Disse tilfelle gik sjelden over demede men daarnar de ansejnes kom over i andre forhold, her de straks fra ligger. —

Da jeg gjerne ville vite lidt om quinnan fortalte de at Anderson hadde kjendt den sinne i *Chacabina* som kvælen. Den var da vill. de hadde dog haatt den med sig hjem og den var den saa fremmet, som de hadde den hjemme til. Den lybte dog ikke altid og glente snart, at den hadde haatt ferge, som de forrige maatte vare alle mand til. Den sprakte med ca. 14 paces millimeter, overtogte ut over sin, den her da gjerne borte for a se dage, hvori den berøste en eller annen quinnasind og drakte da 2+300 av dens siter at spise hoved videre. Den fandt snart den venten tilbake, lidt senere ordentlig, men kunne altsaa ikke sa var detke turor. Paa hadde den en lit til, men som dens vire marmet hadde skulle vare et kjartegn fra dens side. Den passet sit aritt ~~to~~ man en mand vendte den ryggen, til plutselig å legge sine labber på hans skuldre, og så —

åpnet den sitt gap med en fuser som en katt-like ved hans øre. Det skulde gode nerver til å stå for slikt og selv ekspedisjonens medlemmer yndet det ikke, ~~de~~ passet seg for å vende ryggen til den. —

Vel, aftenen forløp hurtigt og vi måtte snart si farvel til våre kjekke svenske venner som fulgte oss ned til stranden.

På veien ned kjøpte jeg Pumaen av Anderson for 50 Peso, idet jeg smilende tenkte på, hvad de gode borgere av staden hjemme vilde si når de plutselig så en så stor og sjelden katt midt i byens gater, dog kunde jeg ikke overta den for mi stuttet fangsten, da den jo minst egnet sig ~~jo~~ som skibshunds ombord i en kvabåt.

På faldrupet fikk jeg av sjefen en stas blikkebot på 40 kg god horning. ~~fra Scotts depot~~ Men denne horning var ikke bare av det gode!, for slike tannverk som det blev ombord hos oss, har det vel ikke vært ombord i nogen kvabåt, hverken før eller siden. Alle mænd hadde tannverk, men så har vel ingen kunnet spise horning som smør i flene tiker i trekk, og et slikt fræteri måtte den jo bøtes for.

Fangsten blev fortsatt en tid men da kvalen avtok, og kobberet en natt under storm brakk sine akterfortøiningen blev det skraks, om formiddagen, tåret ut i Herthstredet, hvorefter det selv gikk over til den annen side av stredet og ankred i Trekte

18
1936: West Coast
Palmer's Arctic Expedition
Palmer's Arctic Expedition
Palmer's Arctic Expedition
(en båt som i farogettiden var benyttet av kvalbåtene)
Her gjorde kokeren sig i håpet av dagen ~~gjorde~~
~~gjorde~~ — sjöklart

Palmer gikk imens til Lawri
rland, for å motta post fra den derværende
expedisjon. Vi ankom dit om aftenen. Her
var store forandringer foregått siden vårt
siste besøk. Det gamle parti var avløst og
ets nytt kommet i stedet, med nordmanden
luitnant Stranger som sjef. Deruten en
nordmand to svensker og en dansker. —

Pummen var der heller ikke
mere. —

Den var fra et av sine ^(vinger) køventokter ikke vendt
tilbake — men var formodning faldt ned i en iskløft
eller gasset ut for en isbrø. Den hadde før den
kom vekk massen skremt vettet av næstkommande-
rende paa den Arquebuste korvet, ~~den~~
der kom ned med avløsningsspartiet. Han kom
spadserende sammen med sin chef og et par
andre officerer fra skandalen og opover mot
huset. Ingen av dem la merke til pummen
der saa sit snitt til at komme bak paa
dem og som et lyn gjorde den sit pludselige
angrep sette sine labber paa næstkommanderens
skulder og aapnet med en præsens sit frygdelige
gap ret ned hans øre, — (deres gjør
heller ikke mere, men det var forresten ogsaa
tilstrækkelig for bare rekten av dens labber var nok
til at trykke en mand ikna), og ~~da~~ ~~han~~
soo gjød i dette røde gap i hvilket
hans hode var en passende godbit, saa
seg han ret ned og var straks saa
skapet at han snarest maatte

ombord og byttede bukser! . Vel, påstod
 fik vi straks ~~kom~~ ombord og med
 gode ønsker om 1. tra vinterophold
 forlot vi meteorologene i "Scotia Bay:"
 og satte kurs for Lewisstrødet, hvor vi
 kom til kokeriet udfra natten og i
 dagbrevningen, styrede hele expeditionen
 nøje og sættede kurs for Falkland
 Isl med Port Lockroy som maal. Her blev
 fangstbaatene aflagt for vinteren mens
 kokeriet gik videre hjem med olie-laster.
 + Neste aar i en av Sydhavets vaermaan-
 der var expeditionen ligger ved iskanter
 N V av Syd Orkney og efter 8-14 dages
 forløp slap ~~is~~ isen sit tak i vest-
 parten av Balanisen Isl og endelig
 kunne vi kokeri 5. Falkland gaa
 bilantens ret østover, Signöia og
 fangsten begynde. En søndag for-
 middag vi kom ind til koka
 med 1 hval spurte fangstbestyreren
 om jeg troede det var isbrødt østover
 til Lauri Isl. Vi hadde nemlig
 endel frost og en stor tung masse
 med os hjemmefra ~~de~~ meteorologer
 ne i "Scotia Bay". Da jeg antok
 at det lot sig gjøre at komme
 ind til stationen fik vi kasse
 og frost ombord til os fra koka
 tog og bestyreren og den engelske
 magistrat eller holder som vi det
 sejaer hadde faaet med fra Falkland
 Isl for at overta de engelske

interesser paa ærne blev med os
 paa turen. Palmer skinet æstover
 hugtene sig mellem isfjelle og flak
 sig vi helt stoppedes af min
 serisen der endte laa hele Scotia
 Bay "utover. Vi heved vort flag
 og jeg satte "Panter" ind i isen
 i hele dens længde, saa den laa
 som i en form. Vi saa nu stads-
 onshuset inde i fjorbunden og nu
 saa vi ogsaa det Argentinske
 flag gaa op paa stangen og
 samtidig saa jeg i kikkerten en 3-4
 sorte prikker der arvedende duk-
 ket op og ned paa isen utover
 mot os. Det var sikkert kopløbe
 for det blev langer og langer
 rum mellem prikkerne derinde
 men om en stund kunne vi
 tydelig se at det var skiløbere der
 kom og snart spursed Læjtnant
 Strønger op ved baassiden, spændte
 skiene av sig og jompet op paa
 dæk, og nu kom de, en normand
 og et svensker slag i slag, den siste
 med en av Scotts polarkjelder
 efter sig. Læjtnant Strønger kom
 ned i kahyften, blev presenteret
 for fangstbestyreren og den engel-
 ske magistrat, der for overigt ikke
 var rigtig bled, da han trok
 ogsaa i halde seet republikkens
 flag paa derinde, og nu ville

han at Laitnanden skulle gaa tilbage
 og laare flagget straks men Laitnan-
 den som joel fälte sig som republik-
 kens representant sa, at det maat-
 se han gaa ind og gjøre selv. —
 men da det var et hel mil at
 gaa over vanskeligt is, saa blev nu
 ikke det noget ar. — Men medens
 Laitnanden og magistraten diskuterte
 saa „fillene“ föik“ nede i kabotten
 paa en norsk kvalbaat som hvem-
 der hadde ret, til at heise sit
 flag paa disse gamle öer, saa jeg
 glimtet ar skudd fra mine kongra-
 nibaate langt uffe paa sjöen
 og jeg kom samilkaalig til, at
 „I sanker paa ardspræket, „Hver
 sin lyst“ sa öltapperen, han drog
 mens de andere los. — Da Skym
 hadde leveret passet og ladet matrosom-
 lempe den tunge kasse over rekten
 og ind fra iskanten et stykke, saa
 sa vi farvel til Laitnanden og
 hans gutter, bakket ut fra vaert
 isleie og „sikke ar“ for kakeriet og
 det siste vi saa ar metrelagerne den-
 negang var 4 glade gutter der ørförte
 den trene krigsdans rundt
 kassen sin, og senere fik vi vide
 at de hadde brugt hele natten
 til at transportere den over isen.
 Læsningen fulöp som vanlig og en
 dag i mars maaned var ekspediton

after oppe i Port Stanley, som ligger
 paa østenden av Falkland Isl og
 hvor den engelske guvernør residerer.
 Vi la dermedgang^{er} våre hvalbaader i
 vinteroplag paa New Isl (vestsiden
 av Falkland Isl, det eneste sted
 hvor der var bygget slip og
 hvor baatene saaledes kunne f.aa
 repareret eventuelle bund eller
 propelskader. Efter at ^(manuskriptet) med den
 trede baat (der skulle hjem for besigtigelse)
 var kommet tilbake til kokoriet i Port
 Stanley fortsatte disse sønnen med en leest
 fangbaat hjemover. Hvalbaatene bunkret fra kokoriet
 intil man var i Las Palmas (Kanariøerne). ~~Men~~
~~de to baatter der efter bunkring fulgte de to baatter~~
 fra gik de fra dette og kunne da selvfølgelig
 ikke la være at kapsejle resten av veien til
 Tønsberg. De fulgte dog lidt ind i den engelske
 kanal, men saa seg den ene foran og stadig øken-
 de sit farsprang gjennem Kanal og over Nordjø-
 strök den for fuld fart og langs Lørdalskysten
 og natten til 12te Mai gik den lods ret ved
 Løstgrunnen og forerende Tønsbergstømme gik
 det ind Vestjorden. Ved Nattolmen skulle det
 kanskje vist sig en soldbaat, men intet at se.
 og snart strök vi forbi Haagen og ind Veiresun.
 det" hvor vi blev mødt av en ganske svak bris,
 der var saa fylt og mettet av aroma fra nys
 utsprungene hjerkekopper at vi pludselig gæp
 ast^{ser} i, at staa med udividede neserunger
 indadene ind, denne ~~intense~~ ^{varmluft} varmluft som
 gamle mor Norge sender sine sønner imide
 naar de vender hjem fra "Antardisk". Vel!

gamle Tønberg laa idylisk sovende under Slotsfjellet, da vi ved $\frac{1}{2}$ seks tiden om morgnen fortaelt baaten ved bryggen ret ned for boldboden. Ikke et menneske at se!, nei ikke engang en ~~taldærfjant~~ der jo uuegtelig burde vært her nu. — Ikke gjorde at vi hadde no serligt at fortalde og det var nok bare ogsaa et tilfælde at vi hadde sluppet fasti halvagden ute i Vestfjorden, men, men! — Jeg tok mig en tur op til boldboden og banket paa døren; men nei! ingen svarte, saa stisset jeg ind mellem vinduet og der inne laa en tret mand paa en benk og sov, jeg lot ham ligge og gik ombord igjen. Men om $\frac{1}{2}$ times tid kom solderne og da skal jeg si at baaten blev undersøgt fra top til bjöl, ja! det var ikke det skap eller skuf de ~~ikke forsøkte at staa paa hodet i.~~ ~~men - der fandtes ingen boldbare saker og endelig forlot solderne os.~~ Saa var det først i August maaned 1914. krigen bröt ut mellem Europas stor- magter og de smaa nationer søgte at ^{opret} holde sin nøytralitet saa godt de kunne, men! det var mange gange vanskelig nok. — Mobiliseringsordre kom ogsaa herhjemme og kl 6 om morgnen den 4de August blev vi mønstret paa Sandefjord station med ordre om at reise til Melsonvik hvor en del av floaten skulle bemannes. — Tøget var stapp fuldt av brunbarkede glade sjögutter av de siste aarsklasser, der nok ville bli et ypperligt mannskap paa hvilket som helst moderne krigsskip. — men ak! av disse eiets nok ikke mer Norge mange, og det saa misser ut som hun ^{ville} ville ofre sine tusener av kjike sjögutter til ingen nytte paa ^{de} disse fartöier hun sendte dem ombor i. — Da vi kom til Melsonvik møttes vi ^{ogsaa} av mange sjögutter, der

kom for at bemandle flåden. — Denne bestod
 efter hvad vi hørte av monitorenne fra 1870^(og) endel
 gamle kanonbaater ^{der} ~~der~~ laa ved kaien venten-
 de paa sit mandskaf. Men det var liksom
 vi ^{sald} studset ned at se denne bedrøvelige flåde vi
 skulle bemandle, „Dødsflåden“ som den straks blev
 kaldt, for det var jo ingen tvil om, at hver især
 av disse kasser ville synke ved den første fintelige
 juldreffer. — Sagen gik med lagedundersøkkelse, udleve-
 ring og klar ~~o. s. v.~~, og saa var vi da klare til
 at gaa ombor. En befjendt av mig, senere Kosmos I^a
 fangstbestyrer og jeg blev enige om, at de bedste
 av disse „slagskibe“ nok maatte være monitorenne
 „Trudvang“ og „Thor“, hvor det jo ogsaa var ganske
 løst til ventingen i paakommende tilfælde. Og da
 vi netop traf Løjtnant Adolf Aagaard fra „Trudvang“ der
 var ute for at huse mandskaber for sin hypermoderne
 „Nelson“** og han hørte at vi hadde hørt no med skyning
 at gøre for, saa tilbød han os hver vor 12 cm i saarnet
 saarnet paa „Trudvang“. Vi tok ham paa ordet og
 gik straks ombor. Skatten gik med til at bringe proviant
 og ammunition ombor. Et par av de smaa ~~tre~~ kanonbaater
 der i løbet av natten skulle over til Fredrikstadoversnittet
 blev boaret paa pumperne over til sin basis. —
 Paa morgensiden var monitorenne ferdige og gik ^{ut} til
 Igöbmanöfar hvor den ankeret for og agter saak-
 des at vi med vore kanoner kunne bestrykke
 minefeltene. Tidens gik med kanonøkses og
 øvelsesskytning og vore 12 smetre i saarnet
 var av Nordensfeldts bakladningskanoner og ganske
 hurtigskytsene, ialfeld rak vi at skyde 6 a 8
 skudd hver mot endel av vore torpedobaater
 der ved skinangrep paa os, rummet „Björnehudet“ ^(menyen) ig
 intil de var saa nær at de kunne skyde der

* De ^{lidt} mere moderne skibe var allerede bemandede. ^{**} Engelsk moderne slagsskib.

første torpeda ~~masker~~ os. - Dog skumlet enkelte om
 at disse 12 centimetre ikke skulde mere end 6 a 7
 skudd, da skulle ^{kuglerne} løbene være normale o. s. v. og er
 det tilfælde så en, saa skyder vi de skuddene!
 og gaar saa paa hodet i rammet ~~skud~~ og sbrøn
 i mer iland. - for! naar vort ~~storking~~ ikke
 synes at landet vort er mere nært end at disse
 gamle kasser er gode nok til at forsvare det med,
 saa er det vel slik da! men at slaas med
 bare kallekrivene som seirdobben gjorde i gamle
 dage, det lar sig jo ikke gjøre nu, for siden,
 da det jo som regel er de, der i har de
 største kanoner ^{der} vinner. - Saa gik en
 maanedes tid med stadige sværende trykter
 og byssitelegamer om alt det der beholdte der
 iuse hvad kampene stod, men vi blev
 ikke drat ind og en morgen hevet moni-
 toren ankerene og gik tilbage til Nelson
 vik hvor den blev debarkeret og de fleste
 av manskabet fik reise hjem. - I Troels
 krigen begyndte nu alibred hvalfangere
 at ruste sig for kommende sydkavsdetong
 og en dag i September befandt jeg
 mig ~~for~~ for mitt nedkommende
 ombor i ~~for~~ Roald Amundsen for som
 passager med dette kakeri at reise ned
 til Falklon Isl og fore 2 av vore ~~hval~~
 hvalbaater fra vinteroplaget paa
 "New Isl" til Port Stanley saa de
 kunne ligge ferdige der naar vort
 kakeri kom ditred. - Vel! Roald
 Amundsen stamrede nestover langs
 Sairlands kysten, reisen gjaldt forelø-
 big "Meltil" hvor silstrekkelig kul
 i Spotsk kulharn*

skulle intages for den forestående
 fangstsesong. Høststormene hadde sat
 inn og Nørsten hylse langs vestkysten
 som fokeriet maatte norover et
 stykke for at komme op i den bredde-
 grad som man mente det var sikrest
 at ^{passere} over Norsjøen i disse krigstider. Vi
 var heller ikke kommet langt da
 en engelsk krydser kommer op langs siden,
 prajer no til kapteinen og forespurter igjen.
 Dagen efter i Skumvingen, vi kunne
 vel være midt i Norsjøen og gik med
 alle reglementerte lanterner ~~stredt~~, da
 en av offiserene kom ned i baletten
 og rusket til os. "Kom paa. De skal
 se no' i roret!". Vi var ikke sene!
 og der, ikke 100 meter fra os, la 7 store
 slagskibe paa kort linje uden et
 lys eller livs tegn. Det lignet meritable
 graa språkesskibe og paa bevende gav
 de os dette inntrykk, at vi selv ikke
 merket at vi ^{enno} bare rusket om hvem
 det kunne være, ^{liksonn} reddet for at de skulle
 forsvinne for os, for Haakedisen slugte
 dem. — Imidlertid maatte vi Methel
 uten andre vidunderligheter og her saa
 vi straks et folk i krig! Soldater
 paa kaiene, soldater i tøvelsleire, sol-
 dater overalt, kledt i katei og med
 sine kledelige ^{stjerner} skatbeluer der fjø senere
 blev ombyttet med stålbylmen.
 Her fik vi var kullast i løpet av en uke
 og forlot saa Methel, rundt Skotland gjennom
 "Feir Hill" settende kursen sydover i Atlan-
 terhavet. —

uden at møde noget særlig. — Reisen gik
saaledes bra og en vakker dag fik vi de vestlige
Falklandsøer i sigte, gled snart ind til stor
Isl. hvor hurtigt ankrede og det hvalbælte kom
langt siden for at gøre sit udstyr og manuskab
ombor. — Jeg gik her på borde og over i mere
2 hvalbåter der lå helt inde i bugten og
hvor jeg fandt overviningsmanskabet (6 mand)
friske og kjække og sædige til at få fat.
Herman fortalte at ^{my} de for endel dage siden,
sist i Oktober! havde haft besik af den engelske
krydser "Good Hope" Admiral Bradoks flagskib der
sammen med krydserne "Monmouth" og "Glasgow"
samt det gamle panserskib "Canopus" der forøvrigt
var helt unnerlegen i fart (bare 12 mil) skulle søge
at ødelegge de tyske krydsere ^{Schreyher} der begyndt sig et
eller andet sted her syd for. — Men som
en af officerene havde bemærket antok han
at tyskerne var dem overlegene i artilleri.
Gamle "Canopus" med sin dårlige fart kunne man
neppe regne med, trods dens 4 stk 30.5 cm
kanoner. Det viste sig ogsaa senere under
slaget den 1de november udenfor "Coronel" (Chubky
mellom de engelske og tyske krydsere da gamle
"Canopus" ikke rakk frem at det sandsynligvis var
dette 4 svære kanoner ^{som} engelskemennene manglede for
om ikke minnet, saa valfald endret slaget. —
Nu derimot blev baade "Good Hope" og "Monmouth"
skudt isenk af tyskerne uden at den ~~en~~
mand blev reddet, mens den lille krydser "Glasgow" der
ogsaa hadde kjempet tappert nu maatte lide den
nerne sammen og se at komme sig pekk i
mørket. — Dog tok den som vi senere skal
se i sin mon igjen da den for anden

gang kjempet med de samme tyske krydsere
Lyd Post for "Fort Stanley". — I løbet af 2 dage
var hvalbaatene sjøklare, og samtidig havde vi
samlet 5000 penguinæg medlagt ti kanner med
kalkopløsning, saa de kunne holde sig ^{usover} ~~gjennem~~ seson-
gen og faaet endel gaaretyot amber. Dermed var
vi klare for at gaa til "Fort Stanley". Men
manskabet var det verre med, hvordan skulle
de fordeles, 7 mand paa 2 hvalbaater. Jo, jeg lot styr-
mand og 2^{den} maskinisten gaa ombor i den ene baat, med
ordre til at styre og holde maskinen gaende med sagte
fort under slep af las. Selv beholdt jeg ~~den~~ maskinisten-
stuerken, en matros og en fyrbøter ombor paa min
baat, for at ha denne saa godt bemandet og manöredygtig
som mulig. — Med et saa faatalligt manskab sa det
sig ~~at~~ selv at vi bare stinnet omi dage og maatte gaa til ankens
som natten i de beregnede ankerpladser. Foröenerig gjoer vi
det gamle ordspraak til vort. "I krig er alt tillat". —

Saa den 3de dags morgen gav vi Dove en hvallinne
som slæper og stinnet avsted. Alt gik fint og
om aften ankrede vi i Westpoint, her saa slæperen
med Dove paa dampen af ~~langt~~ siden og
fortoiede den 1 der. — Dens ~~to~~ manskab
Styrmand og 2 maskinister kom ombor til os
og fik sig et velgjort varmt maaltid,
og saa fiköis! — Fra tidlig morgen dagen
efter fortsattes seeren og vi ankrede den
om aften opunder "Pebble Point" sønnenfor
settlementet (sauerfarm) deri det saa og saa
mange tusin sauer. Her kom der en
ung gut raende ut med farmers post og
anmodet kaptainen om venligt at post-
brevene i "Fort Stanley". — Posten var nok
ikke regelmæssig nu under krigen. —

Turen fortsattes igjen dagen efter og nu maatte vi
passere ut gjennem ~~og~~ ^{og} Lilsås ~~nedre~~ ^{nedre} tält lands
Saa kom vi saugene ut gjennem stredet ned mid-
dagstider og møtte her en voldsom strömsjö og
selfölgelig sprang sleperen akkurat her
"Gode" la sig ned i strömsjön midt i det
smale stredet mens styrm her ind den brakkne
sleper. - Men hurtig gik vi ~~sleper~~ ^{den} ombord igjen og
med den fast kom vi klar av den verste
strömsjö og udenom landet. Her satte vi
voe hvallene i Lows ankerbøtting og med 100
fjerne i vannet gik det med fuld fart mot
"Post Stanly". som jeg haabet at rekke för
mörkets frembrud, för der var det naturlig.
vis minesperringe o. s. v. Fyrstærnet udenfor
"Post Stanly" kom isigte, men jeg saa som
tidig at vi ikke ville rekke ind med haften
för natten paa denne maate. - Nu sprang
sleperen igjen og gave her derfor ind sin
kjætting og idet vi her var line til os
og gik styrm ^{for os} ordre til at følge os saa hurtig
som muligt idet vi selv ville sette
farten op, för at naae fjörmundingen og
underrette vachten saa den kunne halle passagen
oppe ~~mellom minnerna~~ ^{mellom minnerna} för begge baater för
natten. Løve gik ogsaa godt og det
var ikke no serlig langt forsprang vi hadde
da vi nærmet os fjörmundingen, men ^{nu} det
skumret ^{det} allerede og jeg skvulle paa om
vi rak ind, ~~för natten~~. - Desuten saa
jeg det blev mer og mer livlig med lyssignaler
o. s. v. oppe paa höidene, saa de tok os
naturligvis för vinden og gjøre klart ~~for~~ ^{for} ramp.
vi gik imidlertid glaa, idet jeg stolt

paa at jeg ville træffe min ven Capt Smith
(Hornet ^{møder}) paa sin post ypperst i fjordens
Nu mørknet det stærkt og jeg sankede paa
Dove med sin 2 mans besætning. — Men i
min Geiskikert saa jeg nu den liden grå
flek, der bevæget sig utover ved højere tide
av fjorden. Jo der havde vi nok Capt Smith
i nedboaten til gamle Conopus. Jeg la kursen ret
mod den! nu laa den stop, vi var ^{nu} paa præhold
og jeg skimtet i mørket bevægede marinesoldater ~~var~~
av ~~der~~ stod med en blank tingest mellem sig, en
haandtorpedo rettet mod os. Den skemte roste ^{vi} ~~højt~~
og da jeg opga baadens navn spurgte ^{der} det var Capt Smith
hvilket jeg bekræftede, og vi saa nu haandtorpedoen
bli lagt forsigtigt ned paa dek og kanonen svingedes
fra os. Da presentationen nu var gjort, spurgte
jeg Capt Smith om han kunne lade baatene
ind i aften, da vi var no faatalligt manskab til
at holde sjøen forlænge. — Capt Smith beklagede
at snufkelt ikke kunne passeres om natten men
han anvisede os ankerplads i en liden vik biddene
i fjordmunningen hvorfra han skulle lade baatene
ind paa ~~træ~~ i gaaletningen. Døt var nu kom
met til og vi gik Straks op og ankerede nær
hinanden. Capt Smith sa at de ventet byskerne
hver time og han ville gjeme vi skulle ligge
utenfor skudlinien sa han. Det var jeg enig
med ham i og kræbte saa tilkøis. I gaalet-
ningen 6 timer efter var Capt Smith igjen
ute hos os og vi her ankeret og gik langs
høiere side av fjorden indover. Om trent halvveis
førte han baatene helt ind til lounet, vi
var ikke 20 fot fra bredden paa et sted
og her var det nok ikke langt til minen
ne utenfor os. Smert var vi paa indre bavn

og ankrede først av Gubernementsbyggen. for der
saa oppebød vorst kokais ankomst af hvad der
i mellemtiden kunne hende. — Helt
i den østere del av havnen laa gamle
papperskibet Canopus forankret for og
agter som ~~fløjts~~ fæstning for byen.
Og foroverigst laa der paa havnen 7-8
køllampere der skulde forsyne de
engelske krigsskibe med kulstøvs. Saa
om eftermiddagen var kapt. Smith og
jeg en tur op paa høiderne over
byen for at faa et overblik over
land og sjø. ~~men intet at se.~~ Der
vi spåsørte nedover igjen ~~saadant~~
kapt. Smith ~~til mig~~ at der i løbet
af ~~nogen timer~~ ^{større} ville ankomme en engelsk
eskadre der var paa togt efter
de tyske krydsere. Ja, rigtigt nok. I
løbet av ~~afkøen~~ ~~og mandagen~~ kom
der og ankrede op paa Fort Svanlys
havn følgende skibe av den engelske
flaate:

Lieutenants Strangers søn Cbr. G. Stranger
og kapt. Sörllers datter Bend Koch Sörllers
blev siden gift i 1936, den ene
født 1910 og den andre i 1912!

Far fikk ikke fullført og aksev
det siste med sin hustru
sykkelere. Døde i 1933 - 49 år gammel
G.P.

Vaaren fra Louisenberg

Vaarens første tegn, var blaavisen
der stak fram borti heien
de kom der først som knopper små
som ingen uten barna så
men disse gik og fasset fra.

En dag saa vi de sprunget ut og
Lignelid og Vesenskerut de plokket fjel-
ket 2 og 3 og alle som de kunne se.

Før før han skulle blaavis ha!
de første som sprang ut fra bla-
og mer sikkert han blir gla!
naar han tanker fra og ha.

~~Før før han var saa meget syk, men
doktorens hat forseglet og
at før skal blive ~~gode~~ ~~gode~~ ~~gode~~
og naar han ~~tar~~ ~~tar~~ ~~tar~~
Wass, ~~for~~ og du for blaavis
da han før.~~

* ~~Humboldtstranden~~ og joa vilde kjøbe jeg Purnan
av „Andersson” for 50 Ryo. idet jeg skilte sent
paa kvad de gode borgere av staden hjemme ville
si naar de pludselig saa en saa stor og sjelden
muskat, ~~hvorfor~~ direkt. fra Andorket mit fel
pæns gader, dog kunde jeg ^{ikke} overta den før vi sluttet
jagsten da den jo minst legnet sig som skilshund
paa en kvad. Paa jareyft fikk jeg av

